

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

AYLIK
SOSYALİST KÜLTÜR
DERGİSİ

Birikim

AFGANİSTAN OLAYI

- **AFGANİSTAN'IN «BAŞINA» GELEN = SOSYALİZM?**
BİR GENEL DEĞERLENDİRME
- **«POLİTİKA» VE «GERÇEK»**
REEL-SOSYALİST PROPAGANDAYA KARŞI...
- **GÜÇ DENGELERİ DEĞİŞİRKEN BİR KÜÇÜK ADIM VE**
BİR BAHANE : AFGANİSTAN

ÖZEL SAYI : 3

OCAK 1980

15 LİRA

 BİRİKİM
YAYINCILIK
KOLL.ŞTİ.

Afganistan'ın «Başına» Gelen : Sosyalizm?

— BİR GENEL DEĞERLENDİRME —

Sovyetler Birliği devletinin Afganistan'a doğrudan askerî müdahalesi, bütün dünyada, gazete manşetlerini, haber bültenlerini birden kapladı. Bu müdahale bugün uluslararası ölçekte «günün olayı» durumundadır.

Afganistan'da olan bitenlere şüphesiz birçok farklı unsur kendi hedefleri, çıkarları, politikaları açısından eğildi ve olayı şu ya da bu şekilde bir propaganda vesilesi yaptı. Afganistan «olayı»na yol açan karmaşık koşullar, ilişkiler üzerine, müdahalenin «haklı mı haksız mı» olduğu üzerine, Taraki-Amin-Karmal üçlemesinin değerlendirilmesi üzerine bugün 180 derece farklı görüşler ileri sürülüyor.

Fakat ne burada, Türkiye'de, ne de dünyanın başka ülkelerinde sosyalizm hareketinin, devrimcilerin Afganistan olayına ilişkin yaklaşımları, yargıları gerektiği gibi ortaya kondu. Ezilen insanları, dünya halklarını doğrudan doğruya ilgilendiren birçok başka olayda olduğu gibi, sosyalist hareket yine suskunluk içinde.

Oysa bu olaya ilişkin sosyalistçe bir değerlendirme yapmak ve bunun sonuçlarını bütün dünyaya haykırarak, Afganistan'da oynanan oyunun, rezaletin sorumluluğunu sosyalizm hareketinin üzerinden atmak ve bu sorumluluk kimlere aitse onlara yüklemek, bir an bile tereddüt etmeksizin girilmesi gereken bir eylemdi.

Afganistan olayı SSCB devletinin ilk kez içine girdiği bir tutumun ürünü değildir. Afganistan'a yapılan doğrudan müdahalenin benzerleri daha önce başka ülkelerde de gerçekleştirilmiştir.

Başka bir yönden, SSCB devletinin bu olayda doğrudan askerî müdahaleye başvurusu, sadece niceliksel bir değişme olarak da görülebilir. Çünkü SSCB devleti şimdiye kadar birçok azgelişmiş ülkenin iç politik-toplumsal mücadelelerinde fiilen «taraf» olmuş; bu mücadelelerdeki güçlerden birini yoğun ekonomik, teknik, askerî ve askerî-teknik yardımla, politik ve diplomatik destekle teşvik etmiş, üstün duruma geçirmiş veya yenilmesini önlemiştir. Ya da bazı devletler, Sovyet devletinin her türlü desteği ve yardımı ile ayakta kalabilmişlerdir. Yani bu kez işe doğrudan doğruya onbinlerce Sovyet askerinin karışmış olması, Sovyet devletinin politikasındaki köklü bir sıçramayı v.b. göstermemektedir. Etyopya askerî diktasını ön-

ce devrimci-demokratik muhalefet hareketine sonra da Eritre kurtuluş hareketine karşı mücadelesinde nasıl binlerce Sovyet danışmanı, teknisyeni, askerî yöneticisi ve eğitmeni güçlendirdiyse; Karmal yönetimini de bu görevlilerden birkaç onbin daha fazlası yaşamaktadır.

Fakat öte yandan, Afganistan olayı aynı zamanda bir sürecin iyice olgunlaşmış bir evresidir de. Sovyet devletinin şu ya da bu yolla gerçekleştirdiği daha önceki dolaylı müdahaleler, bütünüyle, değişmeyen bir takım gerekçelere dayandırılmışlardır. Bu gerekçelerin özünü, Sovyetler'in etki ve katkısının, her defasında sözkonusu olan azgelişmiş ülkedeki «devrim»i güçlendirdiği, «ilerlettiği» iddiası oluşturmaktadır. Bu iddia şimdiye kadar, çok tuhaf durumlarda öne sürülmüş olmasına rağmen, onun, anlatmaya çalıştığı gerçeklikle karşılaştırılması bile doğru dürüst yapılamamıştır. Sonuçta hiç tartışılmayan bir klâsik şema çıkmıştır ortaya: Filanca ülkede «devrim» güçleri başa geçmektedir veya geçmiştir; bunlara karşı mücadele eden birileri vardır ki, bunlar da hiç şüphesiz «karşı-devrimciler»dir; şu halde «devrimci» yönetimleri destekleyen, onlara güç veren, askerlerini eğiten, ordularını donatan SSCB devleti bu ülkedeki «devrim sürecini» ilerletmektedir!

Bu mantık, dünya devrimcilerinin hemen her olayda kesinlikle ortaya atması gereken bir dizi sorunun, **değerlendirme ölçütlerinin** rafa kaldırılmış olduğu bir ortamda egemenliğini sürdürmektedir. Bu ortam, dünyanın devrimci güçleri, sosyalizm hareketi açısından tam anlamıyla bir kaos, bir belirsizlik ve şaşkınlık ortamıdır. Sovyet devletinin dış politik adımlarına uygun şekilde kullanıla kullanıla aşınmış, yıpranmış bir «devrim» kavramı vardır elimizde. SSCB, ÇHC ve sosyalist adı taşıyan öteki devletlerin, Avrupa Komünizminin önderleri, her yanından birer parça kopartarak komaya soktukları bu kavramı, Marksizmle en küçük bir ilişkisi kalmamış bir politik-toplumsal anlayışın buzlu sularında donmaya bırakmışlardır. **Devlet çıkarılarının** egemenliğinde, bu «devrim» kavramı gibi, enternasyonalizm de, uluslararası ilişkilerde sosyalistçe bir anlayış ve tavrın ilkeleri de aynı denize atılmıştır.

Fakat işte, bu duruma devrimci bir tepki, bu durum karşısında sosyalizm hareketinin tavrı bir türlü ortada görünmemektedir.

Afganistan'da olup biten, bu suskunluğu ortadan kaldıracak mı? Bizzat SSCB devleti ve dünyanın her

yanındaki izleyicilerinin daha önceki benzer olaylarda kullandıkları gerekçelerin bile büyük ölçüde geçersiz kaldığı bir durum karşındayız. Kendisine destek sağlanan «devrimci»(!) güç, bu kez çok açık görülür şekilde, toplumun **son derece küçük bir azınlığıdır**. İktidardayken toplum üzerindeki denetimi tehlikeye düşmüş ve bu yüzden SSCB devletini fiilî «katkı»ya çağırması da sayılamaz; Sovyet askerleri Afgan «devrimi»ne yardıma gelirken, arada, bir de yönetim değişikliği oluvermiştir. Üstelik, devrilen yönetimle de, ondan öncekiyle de, hattâ 1978 Nisan'ında ilk «devrimci»ne yardıma gelirken, arada, bir de yönetim de SSCB devletinin oldukça iyi ilişkileri vardır, v.b....

Fakat Sovyet devlet politikasının meşrulaştırılması, haklı gösterilmesi, dahası, bu politikanın «sosyalist» niteliğinin tartışma konusu bile yapılamayacağını savunulması görevini üstlenenlerin çılgınlıkları yine her yanı kaplamaktadır. Ya sosyalizm hareketinin değerlendirmesi ve tavrı? O, ortada yoktur.

Bu değerlendirmeyi ve tavrı ortaya koymayı biz deneyeceğiz.

Devrimcileri içine sıkıştırmaya çalıştıkları «SSCB haklı mı haksız mı?», «Müdahaleyi onaylıyor musunuz, karşı mısınız?» gibi soruları reel sosyalistler, kendileriyle aynı mantığı paylaşanlara sorabilirler. Reel sosyalist politik anlayışın, burjuva politik anlayışın sıradan bir biçimi olduğunu hâlâ kavrayamamış olanlar, SBKP ya da ÇKP'nin soy takipçilerinin kendilerini bu soru ile soktukları ikilemin içinde kıvrınabilirler. Bizim, sosyalistlerin, böyle bir sıkıntısı olamaz. Afganistan olayını ve herhangi bir başka olayı değerlendirmek için bizim kendi ölçütlerimiz var.

Afganistan olayı karşısındaki tavrımızı sosyalist politik anlayışın ilke ve ölçütleri ışığında açıklayacağız. İkilemlerle sınırlanmayı reddediyoruz. Afganistan olayı karşısında alınacak tavrın ilkelerini, dayandığı tespit ve yorumları sosyalizmin ölçütleriyle şekillendirmeye çalışacağız.

«BÜYÜK GÜÇ» POLİTİKASI KONUSUNDA BİRKAÇ SÖZ

SSCB devletinin Afganistan'a doğrudan askerî müdahalesi, onun izlediği «büyük güç» politikasının **mantıklı sonucu, ürünüdür**.

Sovyet devlet ve parti yönetimi, temelleri onyıllar önce atılmış politik-toplumsal anlayışına uygun olarak geliştirdiği dış politika ilkelerine ve bir «proletarya enternasyonalizmi» kavramına sahiptir, bildiğimiz gibi. Burada uluslararasılığın anlamı, birden fazla devletin, çeşitli alanlardaki politikalarını (ekonomi, dış politika, kültür...) birbirlerinininkiyle uyum içerisinde oluşturmaları ve yürütmeleridir. Ancak bir temel koşul: SSCB devleti ve bu devletin yöneticileri bir tür «merkez» konumundadırlar ve aralarında bağlar bulunan devletler topluluğu içinde belirleyici unsurdurlar.

Şüphesiz bu durum birdenbire ortaya çıkmamıştır. Dünyanın ilk sosyalist devriminden hemen sonra oluşan uluslararası ortamda, devrimciler genel olarak, başlıca görevin Sovyetler Birliği'ni savunmak ve korumak olduğunu benimsemişlerdi. Gerçekten de dünya emperyalist güçlerinin SSCB ülkesindeki karşı-dev-

rimcilere destek vererek veya doğrudan müdahale ederek Sovyetler Birliği'ni —Churchill'in deyişiyle— «daha beşikteyken» yok etmesi ihtimali, başka her türlü sorundan ö.r.de gelen, en hayati sorundu devrimciler için.

Fakat Lenin'in yerleştirmeye çalıştığı politik doğrultu ve anlayışın, Marksizmin toplumsal devrime ilişkin temel ilkelerinin bir bir terk edilmesi süreci içinde, Sovyetler Birliği'nin savunulmasını politik mücadele'nin merkezine koyan bu anlayış da farklı bir konum kazandı. Bu kez sorun, Sovyet **devletinin çıkarlarının** savunması şeklinde kondu ve uluslararası sosyalist hareketin buna göre düzenlenmesi; mücadele hedeflerinin, ittifakların, taktiklerin hep bu açıdan belirlenmesi kabul edildi. Asıl önemlisi, sosyalistlerin birçok ülkede iktidar olmalarından sonra da SSCB devletinin belirleyiciliği sürdü. Hattâ sosyalist olmanın ölçütünün, bu belirleyiciliği tanımak olduğu savunuldu.

Sonuçta «proletarya enternasyonalizmi», Sovyet devletinin belirleyiciliğinde bir **devletler arası** ilişkiye indirgendi. Bugün «dünya sosyalist sistemi» denen **devletler topluluğu** içinde SSCB denetleyici, belirleyici durumdadır. Ve SSCB devleti, bu sistem içerisinde, planlarını, politikalarını, asıl olarak kendi devlet çıkarları açısından düzenlemektedir. «Sistem»de, bunun yanı sıra öteki devletlerin de çıkarları gözetilmektedir.

«... Sovyetler Birliği, 2. Dünya Savaşı'nın bitiminden bu yana geçen üç onyı içinde gelişmiş bir sosyalist toplumu kurmuştur ve **insanlığı komünizme götüren yolda öncülük yapmaktadır**. (...) Sovyetler Birliği'nin **her yönüyle kudretli bir devlet** olması, barış içinde yanyana yaşama ilkelerinin güçlendirilmesine yönelik tutarlı politikası, dünya barışının bir güvencesi, özgürlük ve bağımsızlık savaşı veren halkların **geleceğe güvenle bakmalarının ve cesaret bulmalarının kaynağıdır**. Emperyalist diktatörlüğü ve kapitalist gelişme tarzını reddetmiş olan halklar, **gözlerini Sovyetler Birliği'ne çevirmeye**, ulusal ve toplumsal sorunlarını başarıyla çözümlerken **onun kudretine yaslanmaktadırlar**. (...) Sovyetler Birliği Komünist Partisi ve Sovyetler Birliği, emperyalizme karşı savaşmada yaşamsal önemde bir rol oynamakta, varolan sosyalizmin, tarihsel gelişimi boyunca ulaştığı konumları savunmaktadırlar. **Onların faaliyetleri tüm dünyadaki devrimci hareketin ortak uluslararası çıkarlarına denk düşmektedir.**»

Bulgaristan KP'den Kostadin Bayçinski
(**Oktobr Devrimi ve Proletarya Enternasyonalizmi**, Konuk Yayınları, İstanbul 1978, s. 33, abç).

Özel olarak dış politika alanında, dünyanın herhangi bir yerinde olan bitenlere ilişkin tavrı saptanacağına, SSCB devletinin belirlediği politikalara uy-

gun davranmak zorunluluğu vardır. Elbette, Sovyet devletinin her düzeydeki **çıkarları**, dış politikanın belirleyici etkeni olunca, dünyanın çeşitli bölgelerindeki gelişmeler, bu gelişmelerde rol oynayan değişik güçler, bu «çıkarlar»a yapabilecekleri katkı veya verebilecekleri zarar açısından değerlendirilecektir.

SSCB devletinin dış politikasını ve uluslararası ilişkiler anlayışını şekillendiren bir temel etmen de onun kendisine tanıdığı konumla ilişkilidir. SSCB devleti, bugün dünyanın «büyük güç»lerinden biri olduğunun; hatta «büyük güç»ler arasında da ABD dışındaki tüm öteki devletlerden daha güçlü bulunduğunun bilinciyle davranmaktadır. Yeryüzünde ancak iki devletin ulaşabildiği düzeydeki bir «büyük güç» statüsünü benimsemektedir.

Böyle bir «büyük güç» olmanın ise birtakım gerekleri vardır. «Büyük güç», dünyanın her bölgesindeki her düzeydeki gelişmeleri yakından izlemeli, kendine göre biçimlendirmeye çalışmalıdır. Bunu yaparken bir temel hedefi gözetecektir; **Etki-nüfuz alanını** mümkün olduğunca genişletmek.

Kendi çevresinde bir etki alanı yaratmak, zaten her devletin güttüğü bir hedeftir. Genellikle günümüzdeki sanayi üretiminin ihtiyaçları; metaller için sürüm pazarları, sermayeler için yatırım alanları, teknoloji için müşteriler bulma çabaları; veya politik, askerî güdülerle, komşu ülkelerde «yandaşlar» yaratma amacı, devletlerin etki alanlarını genişletme çabalarına yol açar. Ancak elbette etki alanını genişletebilmek, her devlet için mümkün değildir. Bu bakımdan «güçlü» devletler üstündür.

Fakat günümüz dünyasının belirli «büyük güç»leri için, etki-nüfuz alanını genişletme politikasını **sürekli olarak** izlemek ve her fırsatta bu yönde **somu adımlar** atmak, bir tercih sorunu değil **bir zorunluluktur**.

Evrensel çerçevedeki etki alanı politikası gereğince, Sovyetler'in özel olaylardaki tutumu, hangi ülkede kimi destekleyeceği veya ona ne zaman, ne nitelikte ve çapta bir destek vereceği v.b., hep, sözkonusu olan unsurun SSCB devletinin çıkarlarına, evrensel plan ve politikalarına ne ölçüde uygunluk göstereceğine göre belirlenir. Ayrıca, bir bölgede «üzzerine oynanan» güç, başka bir bölgedeki muhtemel etki kazancına/kaybına göre de değişebilir.

Bir «büyük devlet» politikası olarak ele alınıp yargılandığında, SSCB'nin tavrının öteki «büyük güç»lerinden —ABD'ninkinden, güçlü Avrupa devletlerinkinden, Japonya'ninkinden, Çin Halk Cumhuriyeti'ninkinden— hiç de farklı olmadığı görülecektir. Diyelim ABD'nin ve SSCB'nin politikaları arasındaki ayrım, özel olarak dış politika alanındaki tavırlarına bakıldığında görülemez. Çünkü ayrım, dış politika ve uluslararası ilişkiler konusundaki anlayış ve tutumlarında değil, sözkonusu devletlerin üzerinde yükseldiği toplumların yapılarında yatmaktadır. ABD, bir emperyalist metropol olarak, büyük ölçüde, ABD kökenli dev çokuluslu tekelin, büyük şirketlerin çıkarlarına bağlı olarak çalışan bir devlet aygıtına sahiptir. Sovyetler'de ise, sözkonusu tekelle kapitalist yapı yoktur; dolayısıyla, devlet **dışında**, devlet yönetimine herhangi bir politikayı

empoze eden toplumsal güçler de yoktur.

Bu bakımdan, SSCB devletinin «büyük güç» politikasını açıklamak veya anlatmak için, birtakım «geriye dönüş» efsaneleri yaratmaya gerek de yoktur.

Büyük devletlerin, birbirinin tıpatıp benzeri olan etki alanı politikalarıyla karşı karşıyayız. Bunlardan bir bölümünün amaçları, emperyalist niteliği açıkça ortada. Çünkü gelişmiş kapitalist metropollerin, politikalarını toplumsal düzenlerinden ayırmadan, «emperyalizm aşamasında» bulunduklarını yıllardır biliyor, söylüyoruz. Bunların dünya çapındaki marifetleri bugüne kadar iyice teşhir oldu. Bunlara karşı tavrımız net ve kesin: Anti-emperyalistiz.

Oysa Sovyet devletinin «büyük güç» olarak giriştiği etki-nüfuz alanı kazanma politikası konusunda devrimciler susuyor. Yıllardır Sovyetler bu açıdan eleştirilmiyor; bir tür dokunulmazlığı var. Ancak, Tahran, Yalta ve Potsdam görüşmeleri sırasında izlenen politikadan başlayıp II. Dünya Savaşı sonrasında Batı Avrupa Komünist Partilerine izlettirilen çizgiye uzanan bir inceleme; buralardan elde edilecek sonuçları Sovyet devletinin bugüne dek sürdürdüğünde dış politikada izleyecek bir analiz, bu dokunulmazlığın hiçbir mantıklı gerekçesinin varolmadığını gösterecektir. Sovyetler, «ABD ile az gelişmiş ülkeler arasında çelişki yaratma» adını verdiği politikası gereği Haile Selasiye tiranlığına elini uzatırken; «kapitalist olmayan yol» teorileri uydurup Nasır'la kurduğu ilişkilere sosyalist bir kılıf dikerken; komünistleri arada bir beşer onar asmayı alışkanlık haline getiren Baas Irak'ın «ilericiliğine» destanlar düzerken; Seylan halk ayaklanmasını **ABD, Fransa, İngiltere, Çin Halk Cumhuriyeti, Pakistan v.b. ile birlikte** ezerken; Etyopya askerî diktasının Eritre ulusal kurtuluş hareketini ve kendi ülkesinde devrimci muhalefeti kanla boğmasını «Marksist-Leninist devrimci iktidarın zaferi» diye sunarken doğru dürüst eleştirilmedi. Şimdi de, çok küçük bir azınlığın iktidarını korumak için Afganistan'a doğrudan doğruya ordusunu sokarken durum aynı.

Dünyanın birçok ülkesindeki Sovyet yanlısı «Komünist» Partiler, hemen hemen istisnasız biçimde, ülkelerindeki merkez-sol, Sosyal-demokrat veya, yerine göre her türlü baskı rejimi yanlılarıyla yakın ilişkiler içinde devrimci güçlere karşı tavırlar alırken, bu ayrı ayrı partilerin **ayrı ayrı suçlanmasıyla** yetinildi. Bunların tavırlarının Sovyet devletinin o ülkeye ilişkin politikasına göre biçimlendiği ortaya konmadı.

Sovyet devletinin daha önce yaşadığı süreci daha sonra ve daha kısa süre içinde yaşayan Çin Halk Cumhuriyeti'nin teşhiri daha kolay mümkün oldu. Çünkü, Marx'ın ünlü deyişiyle, tarihte ikinci kez yaşayan olaylar genellikle ilkinin bir komediye dönüşmüş halidir. Çin'in gerçekleştirdiği komedi kolaylıkla gözler önüne serilebildi. Ama bu komedinin, ancak Sovyetler Birliği trajedisinin değişik bir sahnelenmesi olduğuna gözler kapatıldı. Eğer böyle yapılmamış olsaydı, Çin birliklerinin Vietnam'a girişi ile Sovyetler'in birçok dış politik eylemi arasındaki **mantık bağı** açıkça görülebilecekti. Ve Sovyet dış politikasının ilkeleri ve varabileceği mantık sonuçlar, Afganistan rezaletine kadar beklemeye gerek kalmadan açığa çıkarılacaktı.

AFGANİSTAN «DEVİRİM»İ CUNTA SOSYALİZMİNİN YENİ ÖRNEĞİ

Özel olarak Afganistan olayına gelince. Afganistan' da 1978 Nisan'ında başlayan süreç asla bir toplumsal devrim süreci değildir. Başkent Kabil'le sınırlı bir çerçevede içinde iktidarın el değiştirmesinden öte bir durum yoktur. Bunun, alışılmış iktidar değişikliklerinden farkı, iktidara gelen aydın grubunun kendisini «sosyalist» olarak nitelendirmesidir.

Marksizme ilk adımlarını atan her devrimci, ilk önce öğrendiği noktalardan biri olarak şu önermeyi hatırlayacaktır: Herhanbi bir parti, hareket, güç v.b., kendisi hakkındaki yargılarına, değerlendirmelerine, «kendisi hakkındaki bilincine» göre değil, temsil ettiği politik-toplumsal hedeflere, nesnel olarak yerine getirdiği tarihsel role göre yargılanır. Bu bakımdan, şematik Marksizm yorumlarının amentüsü o'lan «tez-antitez-sentez» sürecini andırır şeklinde birbirlerini keserek ilerleyen «sosyalist» Afgan yöneticilerinin kendileri hakkında söyledikleri bizim için hiçbir şekilde ölçü olamaz. Her biri zamanla «kendi karşıtına dönüşen» ve süreç içinde «birbirlerini yadsıyarak» «yadsımanın yadsınması» halinde ileri adımlar atan Afganistan yöneticilerinin sosyalistliği ne biçim bir şeydir? Tarkı mı devrimciydi? Onun yerini alan Amin mi? Amin Taraki'nin «yadsıma»sı mıydı yoksa? Peki Karmal ne o zaman? «Sentez» mi? Eğer Karmal devrimciyse, o zaman Amin «ajan» ve «hain» demektir. Eğer böyleyse neden uzun süre Amin'in devrimciliği üzerine propaganda kafalarımız şişirildi?

Artık hiç kimseyi güldürmeyen bu «diyalektik» gariplikler, son yıllarda SSCB etki alanındaki az gelişmiş ülke yönetimleri için yapısal hale geldi neredeyse. Fakat asıl önemli olan nokta bu değil. Düşünelim: Bir ülkede devrim oluyor! Bu ne demektir? O ülkede halk çoğunluğu, eskisi gibi yaşamak istemiyor ve bir hareket, yaratacak şekilde, yaygın, kitlesel bir atılım içerisine giriyor. Kendine özgü yeni birtakım ilişkiler yaratarak «eski»nin sorumlusu olan güçleri aldiyor ve bu halk hareketini «temsil etme» konumundaki birileri iktidara geliyor. Eğer bu bir sosyalist devrimse, bu, halkın geniş kitlelerinin, eskisiyle kıyaslanmayacak ölçülerde «devlet işlerine müdahale» edebilmeleri; insanlar arası ilişkilerde —en azından bazı yönlerden— geri dönülmez değişimler yaratmış olmaları; ve içine girdikleri hareketliliği sürdürmek, özlemlerine ulaşmak için kendilerine yol gösterecek önderler olarak sosyalistleri görmeleri demektir. Lenin'in «devrimci durum» tanımı bunları anlatmaz mı?

Afganistan'ın «sosyalist» yönetimi böyle bir sürecin sonunda mı oluşmuş, yerine oturmuştur? Kesinlikle hayır. Üstelik, halkın çok daha eylemli hale geldiği yer, bu yönetime karşı mücadele edenlerin yanı sıra olmuştur. Yoksul halkın söz götürmez biçimde çoğunluğunu oluşturduğu İslami hareket gerilla mücadelesi sürdürebilmektedir. Bu ne demektir: Eğer bir gerilla hareketi uzun süre devam edebiliyorsa, bunun bir temel koşulu vardır, o da, gerillaların ülkenin belirli bölgelerinde kendileri için «sığınak» niteliğinde yerler edinmiş olmalarıdır. Bu da halk arasında güvenilir bir desteğe sahip olmakla mümkündür. Afganistan'ın dağlık arazisi bu bakımdan gerillaların işini kolaylaştırmaktadır elbette. Ama

bu durum tek başına, gerilla hareketinin sürekliliğinin güvencesini oluşturamaz.*

Fakat zaten bütün bu olgulara ve akıl yürütmelere başvurmadan da rahatlıkla söylenebilir ki, bugün Afganistan halkının hiç değilse belirli bölümlerini bir hareketlilik içine sokabilen, «sosyalist» yönetim değil İslami harekettir.

O halde, Afganistan'daki olay nasıl bir «devrim»dir? Askeri-örgütsel başarı sonucunda «sosyalist» bir kadronun iktidarı almasına devrim denebilir mi? Eğer bu soruya olumlu cevap vereceksek, ezilen kitlelerin bilinçlenmesi, örgütlenmesi ve kendi kaderine sahip çıkması için devrimcilerin bunca zorlu uğraşı sürdürmelerinin gereği ne? Neden birçok ülkede —Türkiye'de de— bir kısım «sol» unsurlar «Cuntacılık»la suçlanır? Böyle bir eğilim, neden Marksist devrim anlayışıyla taban tabana karşıt diye damgalanıp mahkûm edilir?

Sözün kısası, Afganistan'ın «sosyalist» yönetimi, kitlelere, «toplumsal devrim» olayına bakışıyla sosyalizmin devrim perspektifinin bütünüyle karşısında yer alan bir güçtür. Gerek bu yönetimin kendisini sosyalist diye adlandırması gerekse Sovyet devletinin bunu dünya çapında propagandalarında merkezî bir unsur olarak kullanması, sosyalizmle, toplumsal devrimle hiçbir ilişkisi bulunmayan nedenlerden ötürüdür. Sovyetler'in «büyük güç» olarak uyguladığı etki/nüfuz alanı politikasının adı nasıl «proletarya enternasyonalizmi» ise, Afganistan yöneticilerinin adı da öyle «sosyalist»tir.

DEVİRİM MONTAJI

Gelelim müdahale olayına. Ne diyor Sovyet yönetimi: «Afgan yönetimi bizden yardım istedi, biz de bu isteği yerine getirdik.» Bizzat böyle bir savunmanın yapılışı bile bir göstergedir. Çünkü şimdiye kadar dünyada güçlü devletlerin başka ülke topraklarına yaptıkları müdahalelerde her zaman onlardan «yardım isteyen» birileri olmuştur! Bunlar ya «özgürlükçü-demokratik-parlamentar sistem»lerinin «komünist yıkıcılar» tarafından berhava edilmesini önlemek için «hür dünya»yı yardıma çağırılmışlardır; ya da... vesaire...

Belki bütün bu söylenenlerden sonra, ne gereği var denebilir ama, Sovyet müdahalesi olayına sosyalizm açısından yaklaşacak olursak, karşımıza çıkacak görüntü, yine, etki alanı politikasının gereği olan bir müdahalenin meşrulaştırılması amacıyla girilen yavan propaganda bir anda silip süpürecek niteliktedir.

Marksistler şunu kesin, temel bir ilke olarak kabul ederler: Devrim'er, hele sosyalist devrimler, ancak bir toplumun (bir ulusun, halkın) kendi bilinci ve gücü ile geliştireceği süreçlerin ürünüdürler. Hiçbir ulusa dışardan devrim ihraç edilemez, sosyalizm hiçbir ülke-

* Bunları söylerken, Afganistan'daki gerilla hareketinin, önce dar bir silahlı grubun eylemiyle başlayıp daha sonra kitleselleşen bir hareket olduğunu anlatmak istemiyoruz. Afganistan gerilla hareketinde, kendi politik güç ve düzenlerine sahip geleneksel toplum yapılarının büyük rolü vardır. Burada biz, kendinden büyük bir güce karşı savaşılan her gerilla hareketinin, ancak kitlesel destek sayesinde yaşayabileceğini anlatmaya çalışıyoruz.

ye bu şekilde monte edilemez. Bir ulus içerisinde süren sınıf mücadelesine başka uluslardan devrimcilerin katkısı, şu ya da bu nitelikteki egemen güçleri devirmek için savaşan halkın saflarında yer alarak olur. Bunun çok sayıda örneği tarihte vardır. 1848'de, Paris Komünü'nde, Fransız, Alman, Polonyalı, Macar... birçok ulustan devrimciler, demokratlar omuz omuza çalışmışlardır. İspanya içsavaşı'nda faşizme karşı savaşımaya dünyanın dört bir yanından gönüllüler koştur. «Uluslararası Tugay» kavramı, bugün, değişik uluslardan devrimcilerin kavgada birliğini cisimleştiren bir anıt gibidir.

Ancak, bir ülkedeki devrim mücadelesine yapılacak katkı, hiçbir şekilde, henüz bir devrim hareketini başarıyla yürütecek olgunluğa, bilince, atılmalıya ve örgütlenmeye sahip olmayan bir halkın gücünü yapay olarak yükseltme amacı güdemaz.

Eğer bu temel ilke'ler gözetiliyorsa, elbette, aralarında **rastgele iki devletin** olağan ilişkisinden daha farklı, daha sıkı ve kalıcı ilişkiler bulunan, değişik ulusların orduları, devlet güçleri de birbirlerine yardım edebilirler. Hattâ bu, sosyalist bir anlayışın, enternasyonalizme doğru ilerlemeye çalışmanın gerekli kıldığı bir özveri olarak görülmelidir.

Ama belirleyici olan, enternasyonalizmin **devletler arasında değil halklar arasında** hayat bulacak, yaşayacak bir ilişki olduğunu kavramaktır.

Bu açıdan, kesinlikle halk çoğunluğuna veya bir halk hareketine dayanmayan Afgan yönetimine güç vermek, Afganistan'da **devleti savunmak** amacıyla yapılan Sovyet müdahalesinin sosyalizmle, enternasyonalizmle en küçük bir ilişkisini kurmak mümkün müdür? Sovyet devleti, açıkça, **Afgan yönetimini Afgan halkına karşı** korumak amacıyla müdahale etmiştir!

AFGAN HALKININ «HAK»KI VE «KARŞI-DEVİRCİLİĞİ»

Ne «sosyalist» adını kirletmede küçümsenmeyecek bir başarı gösteren Saray entrikacıları, ne de bunları onbinlerce Sovyet askeriningö vdesiyle korumaya çalışan Sovyetler Birliği devleti, Afganistan olayında «haklı»dırlar. Eğer bir «hak»tan söz edilecekse, bu da Afgan halkının kendi kaderini tayin hakkı olmalıdır.

Afganistan'da olup bitenlerin benzerleriyle dolu son onyılları yaşamış olan birtakım önderlerin, üstelik Afganistan gibi dünyanın en geri, en yoksul ülkelerinden birinde, sözkonusu «hak»larını «Cenab-ı Hak»ka bağlanarak savunmalarında normal olmayan bir durum var mıdır? İran'da Şah'ın acımasız baskılarına, üzerlerine yağın makineli mermilerine her gün göğsünü açan yüzbinler, ağır ve gürültülü adımlarla zafere yaklaşıırken, bu halk hareketine İslamî önderliğinden ötürü «karşı-devrimci» demek hiçbirimizin aklına geldi mi? O halde niçin Afganistan'daki hareket «karşı-devrimci» diye niteleniyor? Humeyni İran'ını ve buradaki yönetim uygulamalarını izledikçe, İslamî hareketin zafere ulaştığında hiç de devrimci bir doğrultuya yönelmediğini, tersine, kitlelerin eylemliliğini birçok bakımdan önleyici, bastırıcı bir tutuma dönmeye çalıştığını görüyoruz. Afganistan'daki İslamî hareket de bu özellikleri taşıyabilir. Ama bu, hiçbir şekilde, SSCB devletinin eyle-

mini haklı kılmaz. Üstelik, herhangi bir gücü «karşı-devrimci» diye niteleyebilmek için, karşısında «devrimci» denecek birilerinin varolması gerekir. SSCB destekli Afgan yönetimi ise bu sıfatı kendisine yakıştırdığı ölçüde kirlilmektedir.

Hele hele, Afganistan'daki SSCB nüfuzunu kırmak için ABD ve başka Batılı emperyalist güçlerin Afgan İslamî hareketine destek sağlamalarını, bu konuda ortaya sürülebilecek bir koz sanmak, günümüzde uluslararası politika ilişkilerinin nasıl biçimlendiğinden bütünüyle habersiz olmak demektir. Gerek büyük güçler, gerekse bölgelerinde sınırlı bir çerçeve içinde kendi etki alanlarını oluşturmaya çalışan bazı azgelişmiş ülke devletleri, çoğunlukla, kendilerine rakip gördükleri güçlerin denetimindeki ülkelerde meydana gelen muhalif hareketlere destek sağlamaktadırlar. Gericilik kalesi olarak tanınan Suudi Arabistan ve Sudan, Etyopya ile bölgesel çekişmeleri nedeniyle Eritre kurtuluş hareketine az destek vermemişlerdir, örneğin. ABD, aynı bakış açısından hareketle, Afrika'nın Sovyetler'le en yakın ilişkileri kurmuş ülkesi olan Somali'nin üzerine oynamıştır. Bugün ulusal veya toplumsal kurtuluş için mücadele eden bütün hareketler, şu veya bu şekilde, «düşmanlar arası çelişkilerden yararlanma» politikası gütmek zorundadırlar. Bu politika sözkonusu hareketleri yargılamak için tek başına ölçülü sağlamaz. Herhangi bir hareketin niteliği onu ABD'nin mi SSCB'nin mi desteklediğine bakılarak saptanamaz.

... VE HOPARLÖRLERE DAIR

Bu genel değerlendirmeyi SSCB ve ÇHC devletinin hoparlörlerine değinmeden bitiremeyiz.

«Dağların ardına» takılı gözleriyle, hangi düzen gücü ile «bağlaşıklık»lar kurup da «ilerleyebileceğini» hesaplamakla meşgul unsurlarla devrimciler arasındaki ayrım, Afganistan olayı vesilesiyle bir kez daha gündeme gelecek ve gelmeli. Şimdi bu «ileri» düşünceli zevatın gönlünde yatan «devrim modeli»ni çok somut olarak görmüş bulunuyoruz. Ve sanırız bütün bir devrimci hareket, bunların önerdiği «savaşım» anlayışını şimdiye kadar olduğundan daha kesin bir tavırla reddedecektir.

Bu arada, ABD ile pek benzerlik taşıyan Vietnam serüveninden ötürü, Afganistan'ın «SSCB'nin Vietnamı» olmasını gönülden dileyen Çin Halk Cumhuriyeti yönetimi ve onun buradaki hoparlörleri, elbette kendileri için çok elverişli olan fırsatı kaçırmak istemiyorlar. **Aydınlık**, Türk Silahlı Kuvvet Komutanlarının «uyarı»sının, dikkatleri Sovyet emperyalizminin teşhirinden sapırdığı için zamansız olduğunu bile yazabilir örneğin. Onlara şunu hatırlatmakta yarar var: Halklar, bugün milyonlarca insana kanına batmış ellerini arkasına gizleyerek Sovyet müdahalesini kınayan ABD'ye nasıl tiksintiyle bakıyorsa, Sovyet devletinin büyük güç politikasının çok çirkin bir ürünü olan müdahalenin cafcıflı «sosyalist» nutuklarla meşrulaştırılmaya çalışıldığını gördükçe nasıl midesi bulanıyorsa, «Sovyet Vietnamı»ndan söz eden Çinli yöneticileri izledikçe de aynı duygulara kapılıyor.

Ve devrimciler, her türlü «teba ruhu»nun ortadan kaldırılmasını halkların kurtuluşunun en temel koşulu olarak görüyorlar.

“Politika „ve “Gerçek,,

REEL-SOSYALİST PROPAGANDAYA KARŞI...

Sosyalizm hareketinin kendisini bir türlü belirginleştiremediği Türkiye’de, Afganistan olayı da elbette biz devrimcilere bütünüyle yabancı iki ağızdan duyulanlarla izleniyor. Emperyalistlerin, ülkemizdeki burjuva ve emperyalist-yanlısı güçlerin yoğun propaganda salvosu, ortalığı tam anlamıyla toz duman içinde bırakıyor. Öbür yanda, Sovyet devletinin Afganistan’daki eylemini haklı göstermek için çırpınanların, insanı çileden çıkaran bir pervasızlıkla sürdürdükleri haykırışlar... Bir de, uygun bir fırsat yakalamış olmanın gözü dön-müşlüğü içerisinde sahneye fırlayan ÇKP şubesi.

Bunlar karşısında susabilir miyiz?

Susmak ne demek? Afganistan’daki rezaletin sosyalizm ile en küçük bir ilişkisinin bulunmadığını ber-rak bir şekilde ortaya koyabilmek için, SSCB yanlısı propagandayı bütün ayrıntılarına varana kadar didik didik etmeliyiz.

Ötekilere gelince; gerek ABD’nin başını çektiği emperyalist propagandanın gerekse ülkemizde **Aydınlık** tarafından yürütülen, «fırsat çıkmışken Çin’e parsa toplama» faaliyetinin, ancak devrimciler sustuğu için etkili olduğunu düşünüyoruz. Oysa, yüzyıllardır elleri kanlı dolaşan emperyalistlerle, «büyük dünya gücü» ol-maya yeni sıvandığından şimdilik sadece birkaç kanlı serüveni olan Çin «Halk Cumhuriyeti» yöneticilerine susmak düşmez miydi asıl?

✱

Afganistan’a Sovyet birliklerinin girişini izleyen gün-lerde Türkiye’de yükseltelen reel-sosyalist propaganda-nın başlıca motiflerini ele alalım. Nasıl bir ikiyüzlülük politikasının burada hayat bulduğunu oldukça açık gö-receğimiz gibi, genel değerlendirmede değindiğimiz bir-çok noktayı tekrarlama pahasına, reel-sosyalist propa-gandanın gerisinde yatan anlayışın Marksist sosyalizm-le ilişkisizliğini de bir kez daha anlayacağız.

Real-sosyalist propagandayı şöyle maddeleştirmek mümkün:

1. Afganistan’da devrim olmuştu. Bu devrim ilerli-yor, güçleniyordu.

2. Fakat emperyalistler sürekli olarak Afganistan’ın içişlerine karışıyorlardı. Bir yandan silahlı gruplar ör-gütleyip ülke içine yolluyorlardı. Öte yandan emperya-lizmin ajanı Amin, Taraki’ye komplo yapıp onun yeri-ne geçmişti.

3. Afgan halkı ve ordusu Amin’i devirdi. Karmal böyle başa geçti.

4. Afganistan hükümeti SSCB’den yardım istedi. Sovyetler de verdi. Bu, iki ülke arasında Aralık 1978’de yapılan antlaşmaya uygun bir durumdu. Antlaşma ise bütünüyle Birleşmiş Milletler yasalarına uygundu.

5. Şimdi Afganistan’a Sovyet askerlerinin girmesi olayı üzerine söz etmek, bütünüyle antlaşmalara ve ulus-lararası hukuka uygun gerçekleştirilmiş bir karşılıklı yardımlaşma eylemini işgal v.b. diye nitelemek, Afga-nistan’ın içişlerine karışmak demektir. Konunun ulus-lararası platformda tartışılması bu anlama gelecektir.

6. Üstelik emperyalistlerin (ve vaktiyle onları kına-mamış olanların) Sovyet devletine laf etmeye hakkı yoktur. Onlar az mı ülke işgal etmişlerdir?

Bunları bir bir ele alacağız ve göreceğiz ki, oynan-yan oyun berbat, mide bulandırıcıdır.

✱

Bir kere, nasıl bir devrim olmuş Afganistan’da? Ta-raki önderliğindeki Afganistan Demokratik Halk Par-tisi’ni iktidara getiren Nisan 1978 hareketi, yani darbesi neden devrim diye, adlandırılıyor? İktidara SSCB yan-lıları geçtiği için.

Nisan 1978 «devrimi» öyle bir devrimdir ki, bizzat bu hareketi yürütenlerden birinin kendi ağzıyla belirttiği gibi, **halk «devrim haberini radyodan» öğrenmiştir.**

1979 başında Afganistan Demokratik Halk Partisi Politbüro üyesi olan Salih Muhammed Zerai, «Emper-yalist basının yazdıklarının tam tersine», demektedir, «1978 Nisan’ında bir askerî darbe değil, vatandaşların ve ordudaki yurtsever çoğunluğun desteklediği bir devrim gerçekleştirdi». Ve bunların hemen ardından gele-ne bakın; Zerai devam ediyor: «**Devrim haberini rad-yodan öğrenen** yüzbinlerce vatandaş, ülkenin her ya-nında sokaklara dökülerek yürüyüşler yaptılar ve yeni, halkçı devleti desteklediklerini ilân ettiler» (**Yeniçağ**, Sayı 1/Ocak 1979, s. 63, **abç**).

Nisan Devrimi, birtakım aydınların ve askerî kadro-ların gerçekleştirdiği bir darbe hareketi. Halk çoğun-luğu ise devrim’e pek ilgili değil. Birçok geleneksel yapı var toplumda. Bunlara dokunulunca merkezî oto-riteye karşı ayaklanıyorlar. Halkın bir bölümü bu mü-cadeleye katılıyor ve yönetimle çarpışmaya başlıyor. Başka bir bölümü ülke dışına kaçıyor. 30 Aralık günü yeni önder Karmal’ın bizzat söylediğine göre sırf Pa-kistan’da 400.000 göçmen var. (**Politika**, 31.12.1979) Yi-ne, sayıları hiç azımsanmayacak bir kesim de, kendi-sinden uzakta, Kabil’in Saray ve sokaklarında gerçek-leşmiş «devrim»in «haberi»nden ne kadar etkilendiği bile belli olmaksızın, bütün bu değişiklikler sonucunda acaba dini elinden gidecek mi diye korkuyla, bekleş-i-yor.

Üstelik bu kadar da değil. Halkın «devrim haberini radyodan» öğrenince ne kadar «coşku» duyduğunu an-latan S.M. Zerai’nin şu sözlerine bakın: «Devrim İkti-darının tarımsal değişmelerle ilgili adımı, 6 numaralı

buyrultudur. (...) Halk yığınları adı geçen buyrultuyu sevinçle karşıladılar, çünkü bu belge ile **kendi partilerine ve devletlerine kavuşmuş olduklarını onların iyiliğini istediğimizi anladılar.** (...) Bizim en çok ilgilendiğimiz emekçi insandır ve **devrimimiz emekçilerin iyiliği ve onların adına gerçekleştirilmiştir** (adı geçen yerde, s. 64, 65, 66, abç).

Marksizme gerek bile yok, bir parça tarih bilen, daha önce meydana gelmiş devrimler hakkında küçük bir bilgisi bulunan herkes söylesin: Şu tasvir edilen manzaranın «devrim» kavramıyla ilişkisi var mı?

Reel-sosyalizmin günlük «politika»sının yürütücülerinden Hüseyin Baş'ın 2 Ocak'ta yazdıklarını da unut mayalım bu arada. Baş, «devrimin geniş emekçi ve halk kitlelerine **maledilmesine** ilişkin köklü reformlar»dan söz ediyor (2.1. tarihli **Politika**, abç). Hiç duydunuz mu böyle bir şeyi? Devrim birilerinin elinde ve halka «malediliyor»! Bizim bildiğimiz, devrimi «geniş emekçi ve halk kitleleri» **blzzat yapar**. Onların «adına ve iyiliğine» birileri yapmaz. Tarihte halkın «radyodan duyduğu» ve kendisine sonradan «maledilen» hiçbir devrim yoktur. Bizzat halkın **yapması** olaydır ki, bir devrimi bir iktidar değişikliğinden keskin şekilde ayırt eder.

Bunun, darbe yoluyla iktidara gelen bir yönetimin halkın yararına birtakım düzenlemeler yapması ile ilişkisi yoktur. Nitekim Afganistan'daki ADHP yönetimi de genellikle yoksulluğa, eğitimsizliğe v.b. karşı, geniş kitlelerin yararına bir politika gütmeyi amaçladığını belli ediyordu. Ama yine de **darbeyle** işbaşına gelmiş bir azınlık yönetmiydi. Ve halkla olan yakınlığı, halkın geniş kesimlerinin yaşayış ve düşünüş tarzını ne kadar değerlendirebildiği de kısa zamanda halkın büyük bölümünün kendisine karşı cephe olmasıyla açığa çıktı.

Hiç kimse, Afganistan'da Nisan 1978'de gerçekleşen iktidar değişikliğine darbeden öte bir anlam vermesin; bugün «radyodan duyulanlar» karşısında çok güç duruma düşer.

Reel-sosyalist «Politika»cılar da böyle bir güç durumda kaldıkları için, Afganistan'daki «devrim» veya «devrim süreci» konusunda birbirini tutmayan laflar ediyorlar. Karmal'ın başa geçmesi **Politika**'da «Afgan Devrimli Yeni Bir Aşamaya Girdi» başlığı altında duyuruldu (29.12.79). Babrak Karmal'ın bundan hemen sonra yaptığı radyo konuşmasına ve ardından yayımlanan Hükümet Programı'na bakıldığında, bu «yeni aşama»nın, bazı alanlarda köklü reformlar öngören bir demokratik devrimin hedeflerine sahip bulunduğu görülmektedir (bk. **Politika**, 3.1.1979 ve 4.1.1980). Buna karşılık H. Baş, «bugün her şey, Afganistan'da **Sosyalist Devrimin** yerine yerleştiğini göstermektedir» (abç) diye yazıyor. Özlem Özgür ise aynı gün, «devrim iyice rayına oturdu» diyor ve Nisan 1978'deki darbeyi «antiemperyalist, antifeodal, ulusal demokratik bir içerik taşıyan Devrim» diye niteliyor.

Hangisini kabul edeceğiz? 1978'de ulusal demokratik vesaire bir devrim oldu. Sonra? Taraki öldürüldü, yerine Amin geçti. Amin ise, aşağıda göreceğimiz gibi, reel-sosyalistlerce «emperyalizmle işbirliği yaptığı sonradan ortaya çıkan ve bunu itiraf eden» bir kimse (**Pol.**, 30.12.79) olarak gösteriliyor. Amin'in ajanlığı

ortaya çıkınca Karmal (veya SSCB) onu devirdi. Bu kez Karmal baştaydı. Bu süreci **Politika** yazarlarının anlattıklarından izlerseniz, ulusal demokratik... devrimin ardından emperyalizmin bir ajanının başa geçmesiyle «devrimin kazanımlarının» tehlikeye düştüğünü, sonra birden «sosyalist devrimin yerine yerleştiğini» göreceksiniz. Tılsımlı bir dokunuş mu acaba, birdenbire «sosyalist devrim»i «yerine yerleştiren»? Yoksa, «yerine yerleşen», kendilerine «sosyalist devrim» adı takılan **birileri** mi? Herkesin gördüğü, SSCB ordu birilliklerinin Afganistan'a, Karmal ekibinin de iktidara «yerleştiği». Ama «sosyalist devrim»in nerede olduğunu nedense anlayamıyoruz. Bir gün «radyodan duyup» anlayabileceğimizi ummaktan başka yapabileceğimiz bir şey yok galiba.

Yoksa, acaba, genel değerlendirmede sözünü ettiğimiz gibi, gayet «diyalettik» bir devrim karşısında olduğumuzu mu düşünelim? Devrimci Taraki başta ken devrim ilerliyordu. O öldürülüp yerine emperyalizmin ajanı Amin geçince durum «karşıtına döndü». Ve bu çelişkiden, «ulusal demokratik, antiemperyalist, antifeodal» Taraki aşamasını da, onun karşıtı emperyalizm ajanı Amin'i de «aşan» bir unsur olarak «sosyalist devrim» doğdu. Babrak Karmal ekibi, yani «sosyalist devrim» «yerine yerleşti», «iyice rayına oturdu»...

Ama ortada «rayına oturmayan» bir dolu unsur var. «Sosyalist devrim»in Başbakan Yardımcısı ve Devrim Konseyi Başkan Yardımcısı Sultan Ali Kechtmand bir keresinde «**devrim düşmanlığının okuma-yazma bilmekten kaynaklandığını**» söyledi (**Politika**, 11.1., abç)! Afganistan'da «yerine yerleşenin» ne olduğu konusunda aydınlatıcı sözler bunlar. Bu sözlerin ardındaki zihniyet buradaki, Türkiye'deki birilerini çok yakından hatırlatmıyor mu? Kendinden menkul «devrimci»ler dünyanın her yerinde böyle konuşur zaten: «Halk cahil kardeşim, anlamıyorlar,» derler. Oysa onlar halkın «adına ve iyiliğine» devrim yapmak için ne zahmetlere katlanmışlardır. Halk, kendisi için neyin iyi, doğru olduğunu onlardan iyi mi bilecektir? Afganistan halkı da okuma-yazma öğrendiği gün, kendisi için türlü özverilerde bulunarak çırpınan yöneticilerinin iyiliğini, adilliklerini, kendisini ne kadar düşündüklerini anlayacaktır.

Topluma refah, adalet ve biraz da «sosyalizm» getirmek için iktidarı ele geçiren bir **kadronun** bu davranışı onaylanabilir, savunulabilir, hattâ övüle övüle göklere çıkarılabilir; ama bir koşulla: **Bunun devrimcilikle, sosyalistlikle bir ilişkisi bulunmadığı ve bulunamayacağı açıkça söylenerek.**

Eğer sosyalizmin devrim anlayışını ve ilkelerini bir yana bırakıp Afganistan'ın «yerine yerleşen» yönetimine dönecek olursak, Devrim Konseyi'nin en önde gelen birkaç kişisinden birinin ettiği sözlerin ne büyük bir tehlikeyi anlattığını belirtmeliyiz. Eğer «devrim düşmanlığı» gerçekten «okuma-yazma bilmemekten kaynaklanıyor»sa, durum felaket. Çünkü **Afganistan halkının % 90'ı okuma-yazma bilmiyor!**

Bu durumda ne yapacaklarını Kechtmand ve yol arkadaşları düşünsün. Biz şu mahut «Cahil halk onun adına ve iyiliğine yapılanları anlamıyor» mantığını vurgulamak istedik. Ayrıca, şu işe bakın ki, «devrim»in önderlerinden biri «Cahil halk bizi anlamıyor, onun için

bize düşman» demeye getiriyor; buna karşılık (reel-) «Politika»nın ülkemizdeki yavan propagandası «sosyalist devrim yerine yerleşti» diye bildiriyor!

Haikin «devrim»i niçin «radyodan duyarak» öğrendiği de bu arada açığa çıkıyor: Okuma-yazma bilmediğinden...

Şu «yerleşen sosyalist devrim»in bir başka özelliği de «Müslümanlığı». Reel-sosyalist propagandacılar, yönetime karşı savaşınlara «Müslüman gerilla» denmesine çok bozuluyorlar. H. Baş, «Bu bütünüyle şaşırtmacadır,» diyor. «Devrimi korumaya çalışan 'hükümet kuvvetleri'nin de en az, Devrime karşı kıyama kışkırtılan 'gerillalar' kadar müslüman oldukları gözlerden saklanmak istenmektedir» (2.11.). Behlül Ablak ise daha şiirsel bir anlatımla şöyle yazıyor: «Amerikalı Hristiyan Coni, kabuklu 'gavur' Alman Hans, Maocu Çang-Çung, birden dinlerini imanlarını unutup İslamiyet koruyucusu kesildiler: Müslüman gerillalar aşağı, Müslüman gerillalar yukarı! Sanki Afganistan'ı yönetenler müslüman değildiler de sadece karşı devrimci gerillalar müslümandı» (Politika, 5.1.).

Gelin, bakın, görün: «Sosyalist devrim»in «Müslüman» yöneticileri burada! Başka zaman başka yerde göremezsiniz! Reel-politikanın son harikası!

Devrim sorunu bu kadar karmaşık ya, «karşı-devrim»in de ondan aşağı kalır tarafı yok. Şu Amin'in ajanlığı da bir karanlık hikaye.

Bugünkü reel-sosyalist yaygaraya göre Amin emperyalizmin «önemli bir ajanı». Ama dün, Amin baştayken, Afganistan Devrimi'nin «kazanımları» aynı şiddette bir yaygarayla övülüyordu...

Amin'in ne amaçla başa geçtiği ve niteliği üzerine **Politika** şunları söylüyor: «...Amin, Taraki'ye karşı komplo uygulayan, yönetimi gasbeden, ülkede diktatörlük düzeni kuran ve kendisine karşı olan herkesi yok eden kişidir. Amin, soruşturma ve duruşmasız olarak binlerce namuslu suçsuz Afganlı aydını, din adamını ve emekçiyl yok ederken ABD neredeydi?» (2.1.). Ö. Özgür ise Amin'in başa geçişini şöyle anlatıyor: «Nisan Devrimi'yle birlikte başını ABD ve Çin hegemonyacılarının çektiği fiilî saldırılar yoğunlaştı. Afganistan'ın içişlerine açıkça müdahale edildi, karşı-devrimi gerçekleştirmek amacıyla, Afganistan'a silahlandırılmış güçler sokuldu.

«Önce, bu karşı-devrimci girişimlerin sonucu Nisan Devrimi'nin önderi Taraki alçakça katletildi. Ve, yerine, 'sol' görünen ve ama, özünde emperyalizmin önemli bir 'ajanı' olan Amin ve şürekası geldi...» (2.1.).

Burada Hafızullah Amin adlı şahsın kimliğine ve geçmişine çok kısa ışık tutmakta yarar var: Amin, Taraki'nin yakın çalışma arkadaşı olarak bilinir, tanınılırdı. Partinin iki fraksiyonundan «Halk» yanlısıydı. 1973-78 arasında, ADHP iktidarı alma hedefiyle bir «savaş gücü» örgütlemeye giriştiğinde, bu işi, Taraki'nin yönlendiriliğinde Amin yapmıştı. İlginç bir durum: 1969 seçimlerinde ADHP'nin kazandığı iki meclis üyeliğine seçilenler şimdiki önder Babrak Karmal ve Amin'di. 27 Nisan darbesinden bir gün önce tutukla-

nanlar arasında Amin de vardı. Bir ara serbest bırakılmış ve bu sırada darbe için gerekli emirleri dağıtma imkânı bulmuştu. Yani o zamana kadar olduğu gibi bu «devrim»de de rolü önemliydi. (Yukarda adı geçen yazısında ADHP Politbüro üyesi Zarai de Amin'in rolünü belirtiyor, s. 63.)

Hepimizin hatırlayacağı gibi, Taraki ölüp Amin başa geçtiğinde hiçbir reel-sosyalist organ Afganistan'da karşı-devrim olduğunu filan yazmadı. Üstüne üstlük Amin de Taraki'ye düzülen türden övgülerle donatılarak lanse edildi. Taraki, Karmal'ın deyişiyle «partinin soylu kurucusu ve sevgili önderi» idi (Pol., 31.12.79). Bu kimseye karşı «komplo uygulayan» Amin nasıl bu zamana kadar Afganistan Devrimi'nin önderi makamında bulunabildi?

Devrimin başına bir ajanın geçtiğini Afgan halkının fark etmemesi doğal sayılabilir. Çünkü o, devrimin olduğunu bile ancak «radyodan duyup» öğrenmişti! Ama SSCB nasıl fark etmedi, örneğin? Veya şimdi bu ajanı devirip «devrimin kazanımlarını» kurtaran Karmal ve ekibi neden uyudu?

Hiç şüpheniz olmasın; reel-sosyalist «Politika» buna da bir cevap bulur. İşte: «emperyalizmle işbirliği yaptığı sonradan ortaya çıkan ve bunu itiraf eden Amin...» (30.12.79).

İşte her şey açıklandı: Amin'in emperyalizmin «önemli bir ajanı» olduğu belli değildi ki; «sonradan» ortaya çıktı. Zaten Amin «özünde» ajandı; bu nedenle ajanlığı dıştan bakınca belli olmuyordu...

Gelelim bir başka dalaveraya. Amin'in ajanlığı hikâyesi, bu kimsenin bunca zaman hiç suçlanmamış oluşu nedeniyle, inandırıcılığını kaybetmemeli. Bunun için reel-sosyalistler emperyalizmin haince oyunlarını bir bir ortaya döküvermeliler. Hatırlayalım, ne diyordu. Ö. Özgür: Silahlı güçler dışarda eğitilip ülkeye sokuldu, Afganistan'ın içişlerine müdahale edildi, «bu karşı-devrimci girişimlerin sonucu» olarak «önce» Taraki öldürüldü; «ve» yerine Amin geçti. Hatta **Politika**'nın bir başka yerde ifşa ettiği gibi, burada Amin'in bir «komplo»su sözkonusu oldu.

Şu halde, Afganistan'daki yönetime karşı silahlı mücadele yürüten gerilla grupları da Amin de emperyalizmin piyonlarıydı. «Dışardan sokulan silahlandırılmış güçler» diyerek kasdedilen hiç şüphesiz İslamî hareketin gerillaları. Amin de emperyalizmin «önemli ajanı». Peki o halde niçin İslamî gerillalar Amin başa geçtiğinde savaşı sürdürdüler? Eh, bu da emperyalizmin oyunu. Emperyalizm, güçlerini ikiye ayırarak, bir kısmını dağlara öteki kısmını Kabil'deki Saray'a gönderip iyi bir mizansen hazırlamış ki, bütün oyunları ancak «sonradan» anlaşılınsın...

Baylar, sizden sosyalist ilkelerle davranmanızı veya yaptıklarınızı, söylediklerinizi Marksizmin ölçütlerine göre yargılamanızı isteyen yok. Ama hiç değilse insanları aptal yerine koymayın.

Babrak Karmal, iktidarı almasından hemen sonra, Pakistan'daki **400.000 Afganlıya** çağrıda bulunuyor, geri dönün, eğer silahlarınızı teslim ederseniz size özgürlük taniyacağız, diyor (Pol., 31.12.79); öbür yandan reel-sosyalistler «dış tehdit», «dıştan gelen saldırı» v.b. üzerine söylediklerini bırakmıyorlar. Amin sorunu da «dış saldırı» sorunu da, bütünüyle bugün olan

biteni haklı gösterebilecek bir şekilde sokularak sunuluyor. Bütün bu saçmalıkların, birbirini tutmayan lafların açıklaması budur.

✱

Amin'i Afgan halkı ve ordusunun devirdiği, sonra da yeni yönetimin SSCB devletinden yardım istediği, SSCB'nin de buna olumlu karşılık verdiği şeklindeki anlatıma gelince. Amin devrildiği sırada bir kısım ordu birliklerinin kendisine bağlı kaldığı ve direndiği herkes tarafından görüldü. Şu halde Amin'i Afgan ordusunun bir bölümü devirdi denebilir mi? Belki. Fakat Karmal'ın zaferi ile Sovyet birliklerinin Afganistan'a girişi arasında hiç mi bağlantı yok? Amin'in devrilmesine SSCB birliklerinin «karışmadığını» söylemek gerçi bunca düzenbazlığın arasında sadece masum bir yalandır, ama yine de yalandır.

Bakin örneğin, Afganistan'ın yeni —en azından şimdilik «devrimci»— yönetiminin Dışişleri Bakanı Şah Muhammed Dost, Amin'in devrilmesine Sovyet askerlerinin karışmadığını ileri sürdüğü sırada, **aynı zamanda** «Afganistan'da durumun **normale döndüğünü**» söylüyordu (Pö., 6.1.80, abç). H. Baş ise **Politika**'da da ha 2 Ocak'da durumun «normale döndüğünü» yazmıştı. Çarpışmalar, karışıklıklar, gerillalarla savaş, Sovyet askerî varlığı... bunların hepsi hâlâ sürüyor. Ama «yerine yerleşen» «sosyalist devrim»in Dışişleri Bakanına göre durum «normale dönmüş». Sırf şu sözler edildiği sırada kimbilir kaç çarpışma oluyordu. Bunca cambazlık arasında söylenen herhangi bir söze inanabilmek için insanın, en az bütün dünyayı bu kadar kolay kandırabileceğini düşünenler kadar bakar-kör olması gerekir.

Fakat her neyse, diyelim ki Amin'i Karmal ve ekibi «yalnız başlarına» devirdiler. Sorun yine bitmiyor ki. Bu sefer de karşımıza bir başka reel-sosyalist hoparlör, **Gerçek** gazetesi çıkıyor. **Gerçek**'in gerek Amin'in niteliği gerekse bu zatın devrilmesine varan süreç konusunda anlatıkları **Politika**'nın olayları sunuşundan bir hayli farklı. Fakat bizi **Gerçek** ile **Politika** arasındaki fark değil, reel-sosyalist politika ile gerçekler ilgilendiriyor; bu nedenle biz başkalarının aile sorunlarına karışmayıp bize anlatılanları izlemeye bakalım.

Bir kere, **Gerçek**'e göre Amin «önemli ajan» değil. Onun suçu, «ülkedeki ulusal demokratik güçlerin ve devrim konseyinin bütünlüğüne zarar veren, partinin devrimdeki öncülüğünü zayıflatan nitelikte» bir politika izlemesi (**Gerçek**, 7.1.1980). «... Kişisel görüşleri ve tutkuları uğruna kendi nüfuzunu kullanmak isteyen, hattâ çoğunluk kararına uymamak için kendisinin akrabalık v.b. gibi ilişkilerinden yararlanmaya kalkışan» bir kimse Amin. Onu deviren de ne Karmal ve ekibi ne de SSCB; Amin'i «parti» devirmiş: Parti, «ülke yönetiminde kişisel otoriteyi değil parti önderliğini ve parti kollektivitesini egemen kılmak için» Babrak Karmal'ı çağırıp Amin'i görevden almak istemiş, Amin direnince de bu iş zorla gerçekleştirilmiş.

Ne kadar gözler yaşartıcı; bütün bu dehşet verici olayların; «kabuklu gavur Alman Hans»ın Müslüman gerilla «giysili» silahlı güçlerinin, ajan olduğu «sonradan» ortaya çıkan devlet başkanlarının, okuma-yazma bil-

mediğinden devrim düşmanı olan halkın v.b., v.b. arasında, bir parti, dimdik ayakta! Önce hiç kimsenin ruhu duymadan, halkın bile radyodan duyduğu bir «devrim»i gerçekleştiriyor. Sonra «soylu kurucusu ve sevgili önderi» ile arasında ayrılık çıkan bir önderini —Babrak Karmal'ı— Çekoslovakya elçiliğine gönderiyor. Sonra «soylu kurucu ve sevgili önder»e «komplo» yapıyor. Ajan olduğu «sonradan» ortaya çıkacak birisi başkanlığı ele geçiriyor ve «binlerce namuslu suçsuz aydını» v.b. tutuklatıyor, ortalığı kasıp kavuruyor, daha sonra «ajan» olduğunu «itiraf ediyor». Çekoslovakya'dan gelen bir başka önder onu deviriyor... «Parti» ise sapasağlam, sarsılmadan duruyor ve «kollektivitesini» kurtarmak için çelik adımlar atıyor...

Bütün bunları sayıp döktüğünüzde **Gerçek** yazarları size gerçekten şaşırarak soracaklardır: «Tamam, ne olmuş? Ortada bir gariplik mi var?» İnanın, soracaklardır böyle. Çünkü onlarda da dünyayı değiştirmek gibi bir amacı, sıkıntısı olmayanların rahatlığı var. Bu rahatlık olmasa, şu sözler nasıl çıkar insanın ağzından: «... partinin orduyla ilişkilerini yönlendiren Amin ile Taraki arasında beliren görüş ayrılığı Amin'in bir darbe yapıp devlet başkanlığına gelmesine kadar vardı. Bu olay da yönetimin bir iç sorunuymu.»

Gördünüz mü? Telaşlanacak ne var? Devrim yapmış bir parti içinde «görüş ayrılığı» «belirince», taraflardan birinin «bir darbe yapıp» «devlet başkanlığına gelmesi» kadar normal şey olur mu? Böyle bir durumu hâlâ normal bulmuyorsanız, gelin, yukarda hepsi birbirinden değerli sözlerini aktardığımız S.M. Zerai yarıdımçı olsun size. Zerai, ADHP'nin kuruluşunu anlatırken şöyle diyordu: «Önderimiz Nur Muhammed Taraki yoldaş durumu derinlemesine çözümledikten sonra, Afganistan'da işçi sınıfının bilimsel ideolojisini kılavuz edinecek yeni tipten bir parti kurulmasının mümkün olduğu sonucuna varmıştı» (**Yeniçağ**, s. 61). Böyle «yeni tipten» partilerde «görüş ayrılığı» çıkınca genellikle bir tarafın «bir darbe yapıp» sonra «devlet başkanlığına gelmesi» adettendir. Bilmiyor muydunuz? Biz hâlâ eski kafalı, dogmatik ve skolastik ve tutucu Marksistler olduğumuz için bunları anlayamıyoruz tabii. Oysa «çağımızın gerçekleri» ve «günümüzün koşulları»na göre eskiyen fikirlerimizi atsak, «dünya sosyalist sistemi»nin çığır açan «idelerini» benimsesek, onun bize göstereceği yolda «ilerlemeyi» kabul etsek, bütün bunları derhal anlayıvereceğiz. Bu nedenle reel-sosyalizm «Gerçeği»ni ve «Politika»sını bütün dikkatimizle izlemeliyiz.

Bunu yapacak olursak, **Gerçek**'in koskoca darbeyi neden «yönetimin iç sorunu» diye geçiştiriverdiği de görebiliriz bakarsınız. Kulak kabartalım **Gerçek**'in sesine: «... yönetimin bir iç sorunuymu. **Çünkü Amin de sosyalist ülkelerle olan antlaşmalara bağlı kaldı ve Sovyetler Birliği ile yeni bir askeri anlaşma imzaladı**» (abç).

Tabii ya; madem Amin de SSCB devletinin «kudretine yaslanmayı» kabul ediyor, o halde ne fark eder? Taraki gider, Amin gelir; o gider Karmal gelir... Arasıra yine «görüş ayrılıkları» «bellirir», bu sefer bir başkası «bir darbe yapıp» devrimin «arınarak ve güçlenerek» ilerlemesini sağlar. Bütün bunlarda da tuhafılık var?

Ama bir tek noktayı merak etmemek elde değil

doğrusu: Şimdi, örneğin, Brejnev ile Gromiko arasında da «görüş ayrılığı» çıksa ve Gromiko «bir darbe yapıp» «utku»ya ulaşırsa, acaba **Gerçek** o zaman da, bu, «yönetimin iç sorunudur» diye yazabilir mi?

Yazamaz. Çünkü valilerin değişmesi önemli değildir, «iç sorun» filan diye geçiştirilebilir; ama «hükümet» değişirse gürültü kopar...

«Dünya sosyalist sistemi», onun «her yönüyle kudretli» «öncü»sü SSCB devleti nüfuzunu koruyorsa, ilişkisi gevşemiyorsa, Taraki omuş Amin olmuş ne fark eder? Etyopya askerî diktası veya Irak cuntası olmuş ne fark eder? Videl Arjantin'i olmuş ne fark eder? «Antlaşmalar», «uluslararası sosyalist hareketin ulaştığı konumlar», «kazanımlar» kaybolmuyor ya; gerisi önemli mi? Okuma-yazma bile bilmediğinden devrimci yöneticilerinin dirayetini, adaletini takdir edemeyen Afganistan halkı da kendi kaderini tayin etmeyiversin... Ne değişir? «Politika» mı zarar görür, «Gerçek» mi bozulur?..

Yukarda (çerçeve içinde) aktardığımız, Bulgaristan KP üyesinin sözlerinde yetkin biçimde dile gelen ve ülkemizde de «politika» olarak savunulup «gerçek»leştirilmesine çalışılan bu anlayışı, bu mantığı iyi tanıyalım!

Birilerini «geleceğe güvenle bakmanın ve cesaret bulmanın kaynağı» olarak görmek; «her yönüyle kudretli bir devlet»in «kudretine yaslanarak», arkasına takılı kodrondan gelen titişimleri sesini yükselterek aktarmak dışında bir işlevi olmayan hoparlörler gibi olmak; ve aynı zamanda sosyalist, enternasyonalist, devrimci diye adlandırılmak —bunun hiç imkânı yok!

Reel-sosyalist «politika» kendi «gerçeği»ni gizleymiyor artık. Afganistan konusunda birkaç satıra nasıl sığdırıldığına hayret edilecek kadar çok yalanı ve laf cambazlığını birbiri ardına sıralıyorlarsa, nedeni bu. Sosyalistlerin böyle «politika»lara uydurulmuş «gerçek»lere ihtiyacı yok!

«Gerçek»lerinize sarılıp ikiye bölünmüş «politika»larınızı yürütün baylar; gidebildiğiniz kadar da «ilerleyin»; sosyalizm hareketinin sizinle hiçbir ilişkisi yok!

Bütün dünyadaki reel-sosyalist güçler, SSCB birlikleri Afganistan'a girer girmez —başkaları için kullanmayı pek sevdikleri terimle— «nasırlarına basılmış» gibi ayağa fırladılar: Sovyetler müdahale etmedi! İki ülke arasındaki filanca antlaşmanın falanca maddesine uygun olarak «meşru» Afganistan hükümeti «özgür iradesi ile» yardım istedi! SSCB de aynı antlaşmanın falanca hükmü gereğince yardımı verdi! Ayrıca bu zaten Birleşmiş Milletler yasalarına da uygundur! Uluslararası hukuk kurallarına da uygundur, v.b., v.b.

Bu sözler belki Afganistan'da olup biten her şeyi şimdi «uluslararası hukuk» gibi bir zemine oturtarak SSCB'yi suçlama vesilesi elde etme dışında hiçbir amaç gütmeyen emperyalist ve burjuva propaganda karşılık olabilir. Ama sosyalistlerin «hukuk»tan önce gelen birtakım ilkeleri vardı galiba bir zamanlar. Bunlar açısından durum nedir? Niçin propagandanın ağırlığını «hukukî» gerekçelendirme oluşturuyor?

Sakin yanlış anlaşılmasın; bunları asla reel-sosyalistlere sormuyoruz. Sadece **bizim** başka değerlendirmeye ölçütlerimiz olduğunu hatırlatmak ve gerek SSCB

devletinin gerekse onun dünyanın dört bir yanındaki hoparlörlerinin bu ölçütlerle hiçbir ilişkileri kalmadığını, bu nedenle bunlar hakkında konuşurken olsa olsa **devletier hukukundan** söz edebileceğimizi bir kez daha göstermek istiyoruz. Buraya kadar söylenenlerden sonra hiçbirimiz kalkıp, «Peki Afganistan yönetimini de SSCB devletini sosyalizm, enternasyonalizm v.b. açısından eleştirebilir miyiz?» gibi bir soru atamayız ortaya. Bu, mümkün değil, hani «eşyanın tabiatına aykırı» derler ya, öyle işte.

Ayrıca, rezalet, buraya kadar anlatılanlarla sınırlı değil. SSCB devletinin, sadece «Afganistan devrimi tehlikeye düştü» diye askerlerini göndermediğini, bölgede **kendisi için** kabul edilmez olan birtakım gelişmelerin var olduğunu, **asıl olarak bu neden'e dünya çapında bir anti-propagandayı göze alarak** müdahaleye kalkıştığını biliyoruz. Bakın ne diyor **Pravda**: «... Afganistan hükümeti geçtiğimiz yıl ve bu yıl içinde Sovyetler Birliği'ne birçok kez başvurarak, emperyalist güçlerin askersel müdahalesine karşı, askerî yardım da dahil olmak üzere yardım talep etmişti. **Sovyetler Birliği ise, kendi güney sınırlarına karşı emperyalist bir saldırının hazırlıkları için Afganistan'ın bir kale burcu haline getirilmesine izin vermeyeceğini açıklamış bulunuyordu**» (Pol., 2.1.80, ebç).

Yani? Afganistan'da «devrimin kazanımları» tehlikeye düşünce, Sovyetler Birliği'nin de «güney sınırları» tehlikeye düşüyordu.

Kesinlikle bundan başka tek bir söz bile etmeyeceğiz bu konuda. Sadece bir tek sorumuz var: Eğer, örneğin, ABD Meksika'ya, Türkiye Suriye'ye veya Zaire Angola'ya «sınırları için tehdit oluşturan gelişmeler» olduğunu bahane ederek müdahale etse tavrımız ne olurdu?

«Büyük güç» olmanın kötü bir tarafı budur işte. Dünyaya, başka halklara o kadar tepeden bakarsınız ki, saklamanız gereken gerekçelerinizi bile ağzınızdan kaçırarak kadar rahat olursunuz. Hani biraz daha üstünüze varılsa, «Elbette izin vermeyiz, gireriz, önleriz! Ne yapalım, güney sınırlarımız tehlikedeki!» diye bağırcaksınız.

Bütün bunları yapabilirsiniz. Şimdikinden daha da rahat, sizi bağlayan, sıkıcı hiçbir ilke, hiçbir zorunluluk olmadan, çok daha gönlü ferah bir şekilde yapabilirsiniz. Bakın buradaki sözcükleriniz ne kadar rahat; ne diyor H. Beş: «Devrim iç yönetimdeki sarsıntılara rağmen güçlenerek sürmektedir. Devrimin yerleşme sürecinde görülen sarsıntıları abartmamak lâzımdır» (Politika, 2.1.). Neymiş? «Abartmamak lâzım»mış! **Gerçek** de «yönetimin iç sorunu» diye geçiştiriveriyordu. Görüyor musunuz, sırtını koskoca «dünya sosyalist sistemi»ne dayamanın insanı nasıl rahatlattığını, tasasız kıldığını... Siz de böyle, sırtını size yaslayanlar gibi rahatlayabilirsiniz.

Ama bizim adımızı bırakın artık. Dünyada ilk sosyalist devrimin yapıldığı ülke olmak gibi bir talih-sizliğiniz, «takıntınız» var; bu geçmişinizle ilgili her şeyi, emperyalist orduların uzmanlarınca bol bol övülen hızlı hava indirme harekâtlarınızdan birkaçıyla dünyanın çeşitli ülkelerine dağıtın; oralarda bunlara sahip çıkacak çok insan var; size rağmen sosyalizm-

de ısrar eden, size rağmen devrimci olanlar var.

Emperyalistlere, burjuva propagandacılarına karşı tozu dumana katıyorsunuz. «Afganistan'da olup bitenler iki ülkeyi ilgilendirir. Başkası bu konuda söz söylese bu Afganistan'ın içişlerine karışmaktır,» diyorsunuz. «Üstelik, emperyalistlerin bize söz söyleyecek yüzü mü var? Tarih onların suçlarıyla, cinayetleriyle dolu,» diyorsunuz.

Evet baylar, gerçi şimdi kalkıp size laf eden herkesi Afganistan'ın içişlerine karışmakla suçlamanız bayağı bir iki yüzlülük, fakat bu sonuncusu doğru gerçektir. Emperyalistlerin, bir ülkedeki politik-toplumsal mücadeleye bir «büyük güç»ün müdahale etmesi konusunda değil söz söylemek, özür dilemeye bile hakları yok. **Ama bizim var.** Biz uluslar arasında hiçbir yu-karı-aşağı konumu kalmaması, «yüksek» uluslarla «aşağı» uluslar gibi ayrımlar yeryüzünden silinsin, hattâ insanları ulus ulus bölen bütün koşullar ortadan kaldırılsın diye mücadele ediyoruz. Halkların yakınlaşması ve uluslararası birliğin geliştirilmesi için, sınıfsız bir toplum için, ulusal sınır, devlet tanımayan bir dünya için mücadele ediyoruz. Siz bunları pek iyi bilirsiniz. Bir zamanlar Marksizmden dışarı ilk adımlarınızı atmaya çalışırken epey güçlük çektiyordunuz bunlar size. Ama

madem şimdi artık bu hedeflerle, **bizim** hedeflerimizle hiçbir ilişkiniz kalmadı, o halde kendinize arkasına sığınacak yeni maskeler bulun. Ellerinizi Marksizmden, sosyalizmden çekin.

Ayrıca bugünün dünyasına bakıp da umutlanmayın: Sosyalizm hareketi, burada, bizim ülkemizde de, tüm dünyada da, sizi «ilerlediğiniz» yolda yalnız başınıza bırakarak kendi hedeflerine doğru akacak.

Ama artık sizinle hiçbir ilişkisi kalmamış olan sosyalizm kavramını kullanmayı bırakın. O sosyalizm ki; sizin övündüğünüz şu hızlı havadan indirme hareketleri ile «yerlerine oturttuğunuz» «devrim»ler türünden zaferlerinizin her birinde bir kez daha yenilgiye uğraya uğraya bitkin düştü.

Sosyalizm yakasını sizlerden kurtaracaktır. Kurtarmak zorundadır. Dünyada size rağmen, artık yalnızca insani nedenlerle utanç duyurtan varlığınıza, onun gölgelerine rağmen sosyalizmde ısrar edenler var. Ve eğer arayışların mensesinde geçen şu son onyıllar onlara sosyalist devrimin asli niteliklerine sahip çıkmanın ölçülemez önem ve anlamını öğretebilmişse, havadan inerek «demokrasiyi, özgürlüğü» «kurtaranlar» ile sizin gibi «havadan» «devrim» yapanların işi hiç şüphesiz pek zorlaşacaktır.

Güç Dengeleri Değişirken Bir Küçük Adım Ve Bir Bahane : Afganistan

SSCB birliklerinin Afganistan'a girerek H. Amin yönetimini devirmeleri ve ülkede denetimi ele alarak islam gerillalarının isyan hareketini bastırma işini doğrudan üstlenmeleri, bütün dünyada beklenmedik ölçüde tepkilere, yankılara yol açtı. SSCB'nin Afganistan'ı işgal ettiği tanımlanan olay, aylardır dünya kamuoyunun ilgisini toplayan İran-ABD gerginliğini anında geri plana düşürerek, bir numaralı devletlerarası sorun/olay haline geldi. Başta ABD ve ÇHC olmak üzere pek çok devlet, tepkilerini sözde bırakmayacaklarını belirterek, islam gerillalarına askeri ekonomik yardım dahil bazı fiili önlemleri hemen yürürlüğe koymaya başladılar, zayıf da olsa bir üçüncü dünya savaşı ihtimalinden söz edilebilecek kadar gerginlik arttı.

Bu olağanüstü ilgi ve önem ilk bakışta şaşırtıcı gelebilir. Çünkü Afganistan coğrafi konumu yüzünden SSCB'nin etki alanı içinde yaşamaya adeta mecbur bir ülkedir. Ülkeyi yönetenler ve emperyalist devletler bu gerçeği gözönüne alarak Afganistan'ın SSCB ile iyi komşuluk ilişkilerini sürdürmesini doğal bulmuşlardır. Ne daha birkaç yıl öncesine kadar ülkede egemen krallık yönetimi bu ilişkiyi değiştirmeye çalışmış, ne de emperyalist devletler Afganistan'ı bir ileri karakol haline getirmek için özel gayret göstermişlerdir. Yani Afganistan'ı SSCB nüfuz alanı içinde sayan ortak zımni bir kabul her zaman varolagelmisti. Bu nedenle Nisan 1978 darbesi ile ülkede açıkça SSCB'ne bağlı bir rejim kurulduğunda sözü edilir bir ilgi bile gösterilmedi. Bu tarihten itibaren Afganistan gayri resmi olarak «sosyalist blok»a dahil sayılmaktaydı.

Bu bakımdan SSCB'nin o malum «antlaşma uyarınca müdahale» usulünü hayli zorlayarak da olsa giriştiği bu son eylem, «blok içi» bir olay olarak kabul edilebilir, o bağlamda olağan karşılanabilirdi. ABD ve öteki devletler usulen işgali kınar, sembolik protestolarda bulunur ve olay kapanırdı.

Fakat böyle olmadı. Daha birkaç yıl önce binlerce Küba askeri uzak Afrika ülkelerine, Angola ve Etyopya'ya getirilirken sıradan protestolarla yetinen ABD, «Afganistan olayı»na olağanüstü bir önem ve ilgi gösterdi. Olayla birlikte dünya çapında bir propaganda kampanyası kamçılandı. ABD yönetimine göre «İkinci Dünya Savaşından beri barışı tehdit eden en ciddi gelişme» ile karşı karşıya gelinmişti. ABD, «ulusların kendi kaderini tayin hakkının bu apaçık ihlali» karşısında seyirci kalmayacaktı. Üstelik bu olay SSCB'nin «Hint Okyanusuna ulaşmak», «Ortadoğu petrol alanlarını ve petrol taşıma yollarını denetim altına alabilmek» gibi stratejik askeri yayılma hedeflerini gerçekleştirmek için yaptığı çok önemli bir ataktı. «Olayın en az bunun kadar önemli bir yanı da şuydu: SSCB'nin kendisini çevreleyen ülkelerde ve giderek tüm dünyada, kendisinininkine benzeyen «komünist rejim»ler kurmak için her türlü yönteme başvurabileceği «bir kez daha» kanıtlanmıştı.

Bu argümanları hep birlikte kullanan yaygın bir propaganda kampanyası bir yandan devam ederken, öte yandan, ABD bir seri politikayı devreye sokuyordu. İkinci ABD ve SSCB arasındaki ekonomik-bilimsel-kültürel antlaşmaların bir kısmının işlemesi durdurul-

du. İslam gerillalarına ve bunlara üs-sığınak sağlayan Pakistan'a geniş askerî-ekonomik yardımlara hemen başlanacağı açıklandı. SSCB'ye yakın ülkelerin devletleriyle «yeni durum» karşısında alınacak askerî-politik önlemlere ilişkin görüşmeler başlatıldı. Moskova olimpiyatlarını boykot gibi sansasyonel protestolara başvurma konusu gündeme getirildi. Ve bütün bunlar olurken, yüksek dereceli ABD diplomatları ve bakanlar, öncelikle ÇHC'nde ve Batı Avrupa metropol devletlerinde olmak üzere yoğun bir faaliyete başlamışlardı bile.

Bu çok yönlü gelişmelere «Afganistan olayı»nın neden olduğunu söylemek, çok aşırı bir zorlama olur. Gerçi 27 Aralık'dan bu yana devletler arası ilişkiler —«dünya politikası»— düzeyinde alınan tavırlar, gösterilen tepkiler, «Afganistan olayı» ile bağlantısı kurulan politik-ahlâkî ilkelere, askerî-jeopolitik gerekçelere dayandırılarak sunuluyorsa da, bundan yola çıkılarak «Afganistan olayı»nın kendisini bütün bunların nedeni, kaynağı olarak görmek çok yanıltıcı olur. «Afganistan olayı», ister «işgal» ister «anlatışmalara uygun doğal bir müdahale-yardım» diye nitelensin, başlıbaşına, «kendisi» olarak hiç de çok özel bir öneme sahip değildir. Şimdiden söyleyebiliriz ki, bu olay yakında «unutulacak»tır. Ama alınan tavırlar, devletler arası düzeyde başlayan saflaşmalar süreci «eski durum»una dönmeyecektir.

Bir başka deyişle Detant dönemi kapanmış sayılabilir. Afganistan olayı bu olgunun resmiyet kazanmasına vesile olmuş, bu amaçla kullanılmıştır. Dönemin fiilen kapanışı Afganistan olayının daha öncesindedir. Şu anda Afganistan olayının çeşitli yönlerini kendi açılarından işleyen taraflar, bunu yaparlarken, aslında içine girilen yeni dönemde en elverişli başlangıç pozisyonlarına sahip olmaya çalışmaktadırlar. Bu bakımdan, şimdilerde çok sözü edilen «ulusların kendi kaderini tayin hakkı» gibi yüce politik ilke ve değerler, ezilen Afgan halkının «özgürlüğü» ya da kurtuları Afgan halkının «mutlu geleceği» üstüne sarf edilen ideolojik-ahlâkî temalar, sözün kısası Afganistan'ın kendisi de dahil «olay»ın tümü, «bir küçük vesile»dir. «Detant»ın, güç dengelerinin bozulması ve dolayısıyla kurallarının da geçersizleşmesinden itibaren yeni güç dengesine ve bunlara uygun antlaşma, kural ve ilişki türlerine ulaşılincaya kadar hayli hareketli bir süreç yaşayacak olan devletler arası politika düzeyinin hiçbir değer ve kalıcı ilke tanımayan şartlarında kullanılacak «bir ufak malzeme»dir.

Şüphesiz yok ki, «Afganistan olayı» malzemesinin kullanımı için en kârlı çıkan devlet ABD'dir. Olay, ABD'ye, mevcut durumda karşılaşılabileceği fırsatların en iyisini, en elverişlisini sağlamıştır. ABD de bu fırsatı gereği gibi kullanmıştır.

Olayı başlatırken SSCB'nin bunu hesapladığı, muhtemel tepki ve gelişmeleri göze aldığı kabul edilmelidir.

Devletler arası politikanın oyun masalarında çoktandır başlatılması beklenen yeni oyun, SSCB'nin ilk hamlesiyle açılmıştır. SSCB bu hamleyi yaparken elbette ki belli bir stratejiye göre davranmıştır. Bu bakımdan Afganistan'daki girişimi, bütün yönleriyle ince-

lendiğinde, SSCB'nin önümüzdeki dönemdeki genel tutumunun karakteristiklerini verebilecektir. Aynı şey, başta ABD olmak üzere öteki başlıca güçler için de geçerlidir. Onların, olay karşısındaki tavırlarında, izleyecekleri genel tutumun ana çizgilerini görebiliriz.

Yaratılan havaya bakılacak olursa, SSCB bu yeni dönemde bir saldırı stratejisi izlemeye karardır. Afganistan olayı bu görüşü yerleştirecek biçimde propaganda edilmektedir.

Denilmektedir ki, SSCB Afganistan'ı işgal etmekle «Hint Okyanusu'na inmek» hedefine doğru bir adım daha atmıştır. Ortadoğu'nun petrol bölgesini ve petrol taşıma yollarını artık daha güçlü biçimde denetleyebilecektir. Kimileri şimdi sıranın İran ve Pakistan'ın denetiminde bulunan Belucistan'a geldiğini, SSCB'nin burayı da «kopartarak» Hint Okyanusu'na kesiksiz bir koridorla inmeyi hedeflediğini ileri sürmektedir. Başkaları, buna fazlasıyla gerek olmadığı kanısındadır. Çünkü Afganistan'da kurulacak çok güçlü, modern donanımlı bir askerî üs, amaca yetebilecektir. Sonuç olarak SSCB, Afganistan olayıyla, Hint Yarımadası ve Ortadoğu bölgesindeki güç dengesini kendi lehine değiştirmiş ve bu avantajı daha da geliştirmesine imkân veren bir konum kazanmıştır.

Saldırı izlenimini yerleştirmek için bu askerî kanıtların yanı sıra politik kanıtlar da öne sürülmektedir. Burada da Afganistan olayının bir başka yönüne dikkat çekilmektedir. SSCB'nin bu ülkede gerçekleştirdiği darbenin teknik düzenlenişini vurgulanmakta, bu son derece etkili ve katı sonuçlu darbe planının, özellikle «çevre ülkeler»de de pekâlâ uygulanabileceği konusu işlenmektedir. Geçerken belirtelim; örneğin Türkiye'de «olay»ın bu yönü ağırlıkla ele alınmakta, partiler, büyük kitle iletişim araçları, Türkiye'nin de Afganistan biçimi bir «komünist saldırı»yla karşılaşabileceği görüşünü öne çıkararak tavrı belirlemektedirler.

Başta ABD olmak üzere «empyrialist kamp»ın ve ÇHC'nin olay karşısındaki ilk tepkileri ve girişimleri de SSCB atağına karşı savunma çabaları olarak yorumlanmaktadır. ABD ve ÇHC'nin İslam gerillalarına ve Pakistan'a acele askerî-ekonomik yardım kararı almaları, NATO kanalıyla Türkiye ile askerî yardım görüşmelerine hemen başlanması v.b. girişimler, «SSCB saldırısı»na karşı ilk savunma önlemleri olarak yorumlanmaktadır.

Afganistan olayını bir zafer olarak niteleyen ve bununla «empyrializmin bir adım daha geriletilişi»ni ilan eden SSCB destekçilerinin Türkiye'deki gibi türleri de «SSCB atağı» görüşünü bir başka yoldan doğrulamaktadırlar.

Oysa gerçek bunun tam tersidir. Afganistan olayı, aslında SSCB'nin savunmaya geçtiğini haber vermektedir. SSCB bu eyleme başvurmakla «yeni mevizlere doğru атаğa geçmek» bir yana, «mevcudu korumaya» çalıştığını göstermiştir. Satranç oyununda taş alarak, almaya mecbur kalarak savunma yapıldığını bilenler, oyun tahtasının yalnızca Afganistan hanesini değil, bütününü dikkate alırlarsa ve şu yakın dönem içindeki gelişmeleri topluca değerlendirirlerse, görecektir ki SSCB oyunun bu yeni aşamasında saldırı inisiyatifine sahip değildir. Afganistan hanesindeki piyonların yerine kendi kalesini yerleştirerek SSCB «şah»ı, kendi-

sini savunmaya çalışmaktadır. Eğer birinin saldırıya geçtiğinden söz edilecekse bu ABD'dir. Şu anda tehli- ke çanları çalarak «İkinci Dünya Savaşından bu ya- na barışı tehdit eden en ciddi gelişme»ye karşı as- keri-politik savunma önlemlerinin baş organizatörü ola- rak ortaya atılmıştır. Sicilindeki pek çok işgal sabıkası ile «ulusların kaderini tayin hakkı»nı son savunacak devlet olmasına karşılık şimdi bu kutsal hakkın içten savunucusu kimliğine bürünüveren ABD, hiç şüphe edilmesin ki kendisine bu imkânı bile veren SSCB'ye karşı derin bir minnettarlık duymaktadır. Bu minnettar- lığının bedelini onu iyice köşeye sıkıştırarak ödemeye de karardır. Çoktan beri bunun hazırlığı içindedir.

ABD'nin bu saldırı stratejisinin ana hatları, **Birlikim'**- in 49. sayısında yer alan «Sadece Çin-Vietnam Sa- vaşı mı?» başlıklı yazının ikinci bölümünde hayli detay- lı biçimde anlatılmıştı. Şimdi, devletlerarası politika are- nasında ABD'nin, Batı Avrupa, Japonya ve ÇHC ile sürdürdüğü yoğunlaşan görüşmeleri, bu anlatılanlar ışık- ında ele alındığında, Afganistan olayı üstüne başlatı- lan propaganda kampanyalarının aldatıcı sisi altındaki gerçek durum berrak biçimde görülebilecektir.

Bu hatırlatmayla yetinerek SSCB'nin savunmaya çekilişi tesbitinin gerekçeleri üzerinde durmak istiyor- uz. Uluslararası ilişkiler düzeyinde yeni bir döneme girilmişken sosyalizm hareketi, bu tesbiti, bu olgu- yu açıklıkla kavramak zorundadır.

KENDİSİNE KARŞI «PIRUS ZAFERİ» KAZANAN BİR PIRUS: SSCB

Kapitalizme gelinceye kadar, devletler arası iliş- kilerin halklar arası ilişkiler olarak nitelenmesi —en- der tarihsel durumlar dışta tutulursa—, halklar ta- rafından böyle algılanması söz konusu değildi. Halklar, kendilerini yöneten devletlerin birbirleriyle uzlaşarak ya da savaşıarak sürdürdükleri ilişkileri kendi dışların- da birşey olarak görür, böyle algıladı.

Fakat çağımızda devletlerarası ilişkileri halklar ara- sı ilişkiler olarak göstermek bir zorunluluktur. Devlet- ler, yönettikleri toplumlar adına öteki devletler ile ilişki- de bulunmakta, daha doğrusu «dış politika» böyle su- nulmaktadır. Toplumlar devletler arasındaki ilişkiler do- layımında kendilerini öteki toplumlarla ilişkide saya- bilmektedirler.

Halklar arasındaki ilişkilerin her çeşit engelden kurtularak, tüm insanlığın tek bir toplum haline gel- mesini hedefleyen, «nihaî amacı» bu olan sosyalizm hareketi, «dış politika» soruna öncelikle bu nokta- dan eğilir. Devletler arası ilişkilerin kısıtlı, hatta çar- pıtılarak da olsa halklar arası ilişkilerin gelişmesine belli bir imkân açtığını, geçmişe göre bir aşama olan bu imkânı, gereği gibi kullanarak geliştirmeyi temel alır. Şüphesiz varılmak istenen nokta halklar arası ilişki- lerden bu devletler dolayımını kaldırmak, halkların, doğrudan, dolaysız ilişkiler içinde kaynaşmasını müm- kün kılmaktır. Fakat sosyalist «devlet»(ler)in henüz or- tamı belirleyemedikleri, geleneksel «dış politika» plat- formunu, dikkate almak zorunda oldukları bir dönem- de, onlar ancak yukarıda sözü edilen «imkân»ı gözetin, bunu temel alan bir «dış politika» pratiği yürütebilirler.

Sırf bunu yapabilmek bile pek çok şeyi değiştirdi. Çünkü geleneksel —ve burjuva— dış politika anlayışı,

hernekadar devletler arası ilişkileri halklar arası iliş- kiler gibi göstermeye özel olarak çalışır da aslin- da ilkinin neredeyse bağımsız bir düzey olarak kabul eder ve bu nedenle devletler arası ilişkilerde ideolo- jik —ahlaki, toplumsal— değer, ölçüt ve ilkelerin yeri olmadığını varsayar. Bunlar bir devletin izlediği poli- tikayı yönettiği topluma benimsetmek için kullanılabilir- ler ama devletler arası ilişkilerde bunlar öne sürüle- mez. Devletler birbirleriyle «çıkarcı»larını ve bu çıkarı gerçekleştirilebilmek için kullanacağı «güç»leri ortaya koyarak konuşur, anlaşır veya mücadele ederler.

Sınıflı toplum devletleri ve özel olarak kapitalist devletler için bu gerçekten rasyonel bir anlayıştır. Bir- birlerine karşı ideolojik, ahlâkî toplumsal üstünlükleri yoktur.

Fakat, ismini hakeden bir sosyalist «devlet»in böyle bir üstünlüğü, ötekilere karşı öne sürebileceği böyle bir «güç»ü vardır. Eğer sosyalist «devlet», devlet ola- rak girdiği ilişkilerde, gerçekten sosyalist bir toplu- mun «adına» hareket ettiğinin bilinciyle davranıyorsa, devlet olarak aldığı tavırlarda temsil ettiği sosyalist toplu- mumun ayırdediciğini, kapitalist toplum biçiminden ni- teliksel üstünlüğünü yansıtabiliyorsa, bu, geleceksel dış, politika platformunun çıplak çıkar ve güç masalarında bile kesinlikle dikkate alınacak bir «güç»tür. Kapitalist devletlerin dış politika kurtları sosyalizme hayran ka- lacağı için değil, bu sosyalizm, onların giderek büyü- yecek, açık veya potansiyel güçleri de temsil ettiği için Ekim Devrimi ertesindeki yıllarda, bugünküyle kı- yaslanmayacak kadar zayıf bir askeri, ekonomik güce sahipken SSCB, kendisini yoketmek isteyen kapitalist devletler karşısında böyle bir güce sahipti.

Çoktandır böyle bir güce artık sahip değildir SSCB. Eğer kalmışsa bunun son kırıntıları da Afganistan olayı ile yitip gitmiştir. Tortuların SSCB için bile bir önemi olduğunu sanmıyoruz. SSCB'nin reel sosyalizme doğ- ru «evrimi» ile bu güçlerin giderek azalışı arasındaki doğrudan bağıntı apaçıktır.

ÇHC ile SSCB'nin iki düşman devlet haline gelişiy- le sonuçlanan olayın, Avrupa Komünizmi akımının doğu- şunun, Romanya'nın «bağımsızlığa yönelişinin», günü- müz dünya politikasında SSCB aleyhine işleyen bu baş- lıca gelişmelerin kaynağında SSCB'nin sosyalist top- lum/devlet olamayışı gerçeği vardır.

SSCB'nin reel sosyalizme «evrilmesi» sürecinde öz- gün yanlarıyla sosyalist «devlet»in basbayağı devlet haline gelişi (getirilişi) belirleyici öneme sahiptir. SSCB devleti bu hale geldikten sonra, daha önceki dönem- de «dış politika» ilişkilerinde uygulamaya çalıştığı bir- çok «devrimci yöntemi» terketti. Dış politikaya ilişkin bilgilerin, özellikle devletler arası antlaşmaların top- lumdan gizli tutulması gibisinden «kurallar»ın tanınma- yacağı Ekim Devrimi'nin ilk günü ilân edilmişken, artık bu tür «kurallar»a uyuluyor, SSCB devleti de «gele- nekler» içinde devletlerarası pazarlıklara giriyor gizli antlaşmalara imza koyuyordu.

Yıllarca bütün dünyadaki sosyalistler, təcrid edil- miş SSCB'nde hedeflenen sosyalist toplumun kurulup serpilmeğe olduğuna ve SSCB devletinin insanlığın bu büyük umudunun temsilcisi olduğuna inanarak her- şeyi göğüslediler ve SSCB devleti denetimindeki Ko- münist Enternasyonal çevresinde, onun kendilerine ay-

kırı gelen kararlarına bile uygun davranmaya uğraştılar. Nazi-Sovyet antlaşmasının —Baltık ülkeleri ve özellikle Polonya hakkındaki o yüz kızartıcı gizli maddeleri açıklanmamıştı— ilanı karşısındaki büyük şoka bile dayanılabildi bu inanç nedeniyle.

Ve Yugoslavya, SSCB'nin metropol kapitalist devletlerle bağittlediği savaş sonu gizli antlaşmaların kendisiyle ilgili maddesine uymak istemediği için bütün dünya sosyalist hareketi tarafından suçlanarak yapayalnızlığa itilirken yine aynı inanca sığınılmıştır.

İki olgu birlikte gelişti. Reel sosyalizm yolunda ilerleyen SBKP, bu anlayışın teorik-pratik mantığını bütün ülkelerdeki sosyalist hareketlere empoze ederek, onların kendi ülkelerinde sosyalizm hareketini gelişen bir güç haline getirebilme imkânlarını daralttı. İlk olgu bu. Birkaç küçük istisna hariç şu söylenebilir ki, SBKP çizgisini izlemekte devam eden hareketlerin tümü, yaklaşık 1950'den bu yana o tarihteki güç oranlarına çıkışıp kalmış, bu sınırı sözü edilecek ölçüde «aşan» olmamıştır. Bu olgu SSCB'nin sosyalizmin temsilcisi olarak dünya politikasının güç hesaplarında ortaya sürebileceği «özel» gücün sınırlarını, ne ölçüde dikkate alınabileceğini göstermesi bakımından önemlidir.

Bu güçler bir zamanlar SSCB devleti için gerçekten önemliydi. Devlet askeri ve ekonomik güç olarak zayıf iken gerçekten değerliydi. Komintern kanalıyla SBKP bu güçleri elde tutmaya özen gösteriyordu. Fakat zamanla SBKP devleti, devletlerarası politika arenasındaki en büyük askeri-ekonomik güçlerden biri haline geldiğinde bu önemin «nesnel» gerekçesi de kaybolmaya başladı. Komintern'in artık o kadar gereği yoktu. ABD'nin atom tekeline sahip olarak başlattığı «soğuk savaş» döneminde 1943'de lağvedilen Komintern'in yerine Kominform'u kurmak gerekir. 1957'de SSCB-ABD ile arasında nükleer dengiyi sağlayabilme başarısını gösterip «soğuk savaş» dönemini birlikte kapatınca Kominform'un açık kalma nedeni de kalmaz.

Artık dünya ülkelerindeki sosyalist hareketlerin gücüne gerek kalmadan kendi askeri-ekonomik gücüyle dünyanın en büyük iki gücünden biri durumunda olan bir SSCB devleti vardır. Dünya politikasında bu gücüyle söz sahibidir. Dün tecrit çemberleri ile, susuş kumkumaları ile çevriliyken, sosyalizmin ideolojik, ahlaki, toplumsal değerlerini propaganda ederek, ekonomik-siyasal mücadelelere girişerek kendi ülkelerinde devrimi gerçekleştirmek, böylece SSCB'ye yeni bir güç bir yeni devlet desteği katmak isteyen sosyalist hareketlerin SSCB açısından gerçek bir önemi vardı. Fakat şimdi SSCB devleti bu tür «desteklere», çabalara özel değer tanımayacak bir anlayışla hareket etmektedir. O artık «devletlerarası politika»nın bilinen usulleri ile gücünü arttırmaya koyulmuştur. Muhatapları artık devlet iktidarını elde tutan veya buna aday olan politik güçlerdir. Bunlarla ekonomik, askeri, politik çıkarların somut diliyle andlaşmalar ittifaklar yapılır ve böylece SSCB devleti, dünya çapındaki çıkarlarını geliştirme mücadelesinde yeni adımlar atar, yeni mevziler kazanır. Bu arada ittifak yapılan güçler ülkelerdeki SSCB yanlıları da dahil sosyalist güçleri dağıtıp, yok etmeye bile çalışabilir. Bunun devletlerarası ilişkilerin «yüce» çıkarlara dayalı zemininde herhangi bir önemi olamaz. Olmamıştır da. «İçişlerine karışmamak» kuralı

devletlerarası ilişkilerin son çiğnenecek saygın kurallarından biridir. SSCB devletinin dünya çapındaki politikalarının bir parçası olarak herhangi bir devletle kurduğu ilişkinin yüksek önceliği vardır. Ve örneğin Arjantin'deki Videla diktası, SSCB ile ticari ilişkiler kurduğu ya da devam ettirdiği için ülkedeki binlerce devrimciyi katletse ve bu sayıya SSCB'ne sadık Arjantin KP'sinin birçok üyesi de dahil olsa, SSCB Videla'yı resmen «ilerici» diye ilan edebilir.

Edebilir çünkü reel sosyalizmin baş mimarları bu anlayışın içişi ettiği kendi takipçisi KP'lerin ya da ilerde «anlaşabilecekleri» öteki sosyalist güçlerin «devrim» yaparak «reel-sosyalist blok»a bir katkıda bulunabileceklerini tümünden imkânsız saymakta, ama, iyi organize edilmiş bir subaylar ekibiyle «devrim» yapılabileceği imkânı «keşfedilmekte»dir. Böyle bir şeye devrim demek sosyalizmi ciddiye alan hiç kimsenin hadine düşmez, ama reel-sosyalizmin sonunda nihayet bulup sahiplendiği kendi asli mantığına tastamam uygundur. Etyopya ve Afganistan'ın bir yıldız yapıştırılmış bayraklarının yanında SSCB'nin bayrağı da dalgalanıyor mu; bu ülkeler dünya haritasında SSCB'nin «sosyalist blok»uyla aynı renkte boyanıyor mu önemli olan budur. Gerisi en hafifinden «politika»yı anlamamaktır.

SSCB dış politikasının günümüze kadarki tarihi, SSCB devletinin iç politika tarihi ile doğaldır ki tam bir rezonans içindedir. Devrimci dış politika uygulamalarından, bu yoldaki atak deneylerden başlayan bir tarih, zaman içinde sosyalizme özgü tüm ölçütlerin kaldırılıp atıldığı, tüm değerlerin, tezlerin terkedildiği noktalara varmakla kalmamış, birçok burjuva demokrasinin bile karşı çıkacağı yöntemlerin aldırışsızlıkla uygulanabildiği bir reel-politika batağına gelip dayanmıştır.

Ama eğer bugün SSCB'nin Afganistan'a büyük askeri güçler ile müdahalesi, İran'daki «İslamî devrim»den duyulan endişeye bağlanabiliyorsa, SSCB'nin müdahale ile, İran devrimi dalgalarının Afganistan üzerinden Orta Asya'daki müslüman toplumlara ulaşmasına set çekmek istediğinden sözedilebiliyorsa ve şimdi SSCB, tarihi boyunca herşeye karşın düşmediği bir suçluluk konumunda kendisini tartışılmaya bile değmeyecek biçimde savunmaya çalışıyorsa, en azından şunu kabul etmek zorundadır ki Afganistan zaferi diye tanımlanan bu eylem olsa olsa bir Pirus zaferidir.

Bize gelince yalnızca Afganistan olayının değil bu noktaya geliş tarihinin bir dizi Pirus zaferleri ile dolu olduğunu söyleyeceğiz. 63 yıl önce sosyalist bir toplumun yaratılması işine girişirken, insanlığın devasa umutlarının kendisinde toplandığını bilen SSCB, geçen zaman içinde o umutları tek tek kırarak, soldurarak, yoluna devam etti. Kendisinin ve o tarihi bağlamda bütün ezilen insanlığın bu kayıpları ona bir yenilgi gibi gelmedi. Artan askeri-ekonomik gücünde, yeni ülkelerle genişleyen etrafındaki «blok»un ve sağladığı devlet desteklerinin sayısında görmekteydi zaferi.

SSCB ve onun aynı kulvardaki rakibi ÇHC böyle zaferler kazanmaya devam edebilirler.

Fakat şurası artık açık bir gerçektir ki; sosyalizm hareketi, kendi zafer yolunu, onların bu tür eylemleriyle yayılan kurşunu —ve herşeye karşın utanç dolu— sisi yararak açacaktır.

Birikim

AYLIK
SOSYALİST KÜLTÜR
DERGİSİ

Sahibi : Osman Balcıgil / **Yazı İşleri Sorumlusu :** Ömer Laçiner / **Yönetim Yeri :** Ankara Caddesi
Güncer Han 45/18 Sirkeci - İstanbul / **Yazışma Adresi :** PK 538, Sirkeci / **Dizgi ve Tarih :** Metin Di-
zimevi / **Baskı :** Bahar Matbaası / **Genel Dağıtım :** Birikim Yayıncılık Koll. Şti. / **Baskı Tarihi :** 26/1/1980